

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ)

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ

**КОЛЕДЖ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА «КИЇВСЬКА МУНІЦИПАЛЬНА
АКАДЕМІЯ ТАНЦЮ ІМЕНІ СЕРЖА ЛИФАРЯ»
(КМАТ ІМЕНІ СЕРЖА ЛИФАРЯ)**

УХВАЛЕНО

Рішенням Вченої ради
Коледжу хореографічного
мистецтва
«КМАТ імені Сержа Лифаря»

Протокол № 1 від 26.01.2026 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Коледжу хореографічного
мистецтва «КМАТ імені Сержа
Лифаря»

Вячеслав КОЛОМІЄЦЬ

26 січня 2026 року

**ПРОГРАМА КВАЛІФІКАЦІЙНОГО
КОМПЛЕКСНОГО ІСПИТУ
ОСВІТНЯ ПРОГРАМА «ХОРЕОГРАФІЯ»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 024 «ХОРЕОГРАФІЯ»
галузі знань 02 «КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО»**

Київ – 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСНОГО ІСПИТУ.....	5
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	6
ПИТАННЯ ТА АНОТАЦІЇ ВІДПОВІДЕЙ	
ІСТОРІЯ ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ ТА СЦЕНОГРАФІЯ.....	11
ІСТОРІЯ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	38
ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ ВИКОНАВСЬКИХ МИСТЕЦТВ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ Й УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В УСТАНОВАХ МИСТЕЦТВА.....	68
ПЕДАГОГІКА (Тестові питання).....	85
ТЕХНІКА ВИКОНАННЯ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ТАНЦЮ (КЛАСИЧНОГО ТА НАРОДНО- СЦЕНІЧНОГО).....	101
МИСТЕЦТВО БАЛЕТМЕЙСТЕРА.....	104

ВСТУП

Кваліфікаційний комплексний іспит (ККІ) є важливим завершальним етапом підготовки фахівців спеціальності 024 «Хореографія» освітньо-професійної програми «Хореографія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Коледжу хореографічного мистецтва «Київська муніципальна академія танцю імені Сержа Лифаря».

Відповідно до Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 024 «Хореографія», кваліфікаційний комплексний іспит зі спеціальності передбачає:

- публічну демонстрацію рівня виконавських компетентностей здобувачів вищої освіти;
- оцінювання результатів навчання, визначених стандартом та освітньо-професійною програмою.

Метою кваліфікаційного комплексного іспиту є перевірка рівня теоретичної, виконавської та професійно-практичної підготовленості випускників, визначення їхньої готовності до самостійної професійної діяльності у сфері хореографічного мистецтва, а також стимулювання подальшого професійного саморозвитку та самовдосконалення. Планомірна самостійна підготовка до ККІ сприяє систематизації й закріпленню знань, умінь і навичок, здобутих у процесі навчання.

Основними **завданнями** кваліфікаційного комплексного іспиту є:

- виявлення рівня сформованості виконавських компетентностей здобувачів вищої освіти шляхом публічної демонстрації хореографічної підготовки;
- оцінювання ступеня досягнення програмних результатів навчання, визначених Стандартом вищої освіти та освітньо-професійною програмою;
- перевірка системи теоретичних знань, практичних умінь і навичок, необхідних для здійснення професійної діяльності у сфері хореографічного мистецтва;
- виявлення здатності інтегрувати теоретичну підготовку з практикою, застосовувати фахові знання у процесі аналізу, інтерпретації та виконання хореографічних творів;
- встановлення готовності випускника до самостійної творчо-виконавської, педагогічної та репетиційно-постановчої діяльності;
- стимулювання професійного саморозвитку, творчої ініціативи та відповідальності майбутніх фахівців хореографічного мистецтва.

Програма кваліфікаційного комплексного іспиту покликана надати методичну допомогу здобувачам вищої освіти у підготовці до складання ККІ, визначити та систематизувати зміст освітніх компонентів, що виносяться на іспит, а також зорієнтувати у роботі з рекомендованою

фаховою літературою. Програму ККІ розроблено з урахуванням вимог Стандарту вищої освіти 024 «Хореографія» та ОПП «Хореографія» Коледжу хореографічного мистецтва «Київська муніципальна академія танцю імені Сержа Лифаря» з метою виявлення ґрунтовних, різнобічних і системних знань, а також рівня сформованості виконавських і професійних компетентностей бакалавра хореографії.

Інформаційною базою для формування засобів об'єктивного контролю є зміст програм освітніх компонентів, що забезпечують формування системи загальних і спеціальних компетентностей бакалавра зі спеціальності 024 «Хореографія» освітньо-професійної програми «Хореографія».

СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСНОГО ІСПИТУ

Структура Кваліфікаційного комплексного іспиту включає теоретичний, практичний і творчий блоки, кожен з яких спрямований на виконання відповідних завдань.

1. Теоретичний блок:

1.1 Розгорнута усна відповідь на запитання з ОК «Історія драматичного театру та сценографія», ОК «Історія хореографічного мистецтва», ОК «Основи менеджменту виконавських мистецтв та організація й управління персоналом в установах мистецтва».

1.2 Письмова відповідь на тести з ОК «Педагогіка».

Загальна кількість тестів 100 (2 варіанти по 50 тестів). Час, передбачений для виконання тестових завдань, складає одну академічну годину.

1.3 Усне методичне обґрунтування до створених здобувачами освіти комбінацій біля опори з ОК «Техніка виконання та методика викладання танцю (класичного та народно-сценічного)».

Теоретичний блок дозволяє оцінити систему теоретичних знань, необхідних для здійснення професійної діяльності у сфері хореографічного мистецтва.

2. Практичний блок:

2.1 Практичний показ з ОК «Техніка виконання та методика викладання танцю (класичного та народно-сценічного)».

Практичний блок дозволяє оцінити рівень сформованості виконавських компетентностей здобувачів вищої освіти.

3. Творчий блок:

3.1 Публічна демонстрація авторської хореографічної постановки великої форми (хореографічна сюїта, хореографічна картина) з наданням художньо-аналітичних відомостей – ОК «Мистецтво балетмейстера».

Творчий блок дозволяє оцінити готовність випускника до самостійної творчо-виконавської та репетиційно-постановчої діяльності.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання кожного з освітніх компонентів кваліфікаційного комплексного іспиту реалізується із застосуванням 100-бальної шкали оцінювання. Після цього кожному результату оцінювання надається відповідний коефіцієнт, а саме:

Освітні компоненти теоретичного блоку

ОК «Історія драматичного театру та сценографія», ОК «Історія хореографічного мистецтва», ОК «Основи менеджменту виконавських мистецтв та організація й управління персоналом в установах мистецтва», ОК «Педагогіка» відповідно по 0,1.

Освітній компонент практичного блоку

ОК «Техніка виконання та методика викладання танцю (класичного та народно-сценічного)» - 0,4.

Освітній компонент творчого блоку

ОК «Мистецтво балетмейстера» - 0,2.

Загальна оцінка з ККІ формується із суми оцінок з коефіцієнтами, з подальшим переведенням результатів у національну шкалу та шкалу ECTS:

Освітній компонент	Оцінка	Коефіцієнт	Підсумок
ОК «Історія драматичного театру та сценографія»	100	0,1	10
ОК «Історія хореографічного мистецтва»	100	0,1	10
ОК «Основи менеджменту виконавських мистецтв та організація й управління персоналом в установах мистецтва»	100	0,1	10
ОК «Педагогіка»	100	0,1	10
ОК «Техніка виконання та методика викладання танцю (класичного та народно-сценічного)»	100	0,4	40
ОК «Мистецтво балетмейстера»	100	0,2	20
Загальна оцінка ККІ			100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Кількість балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 - 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	Задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	Незадовільно
0 – 34	F	

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМИ КОМПОНЕНТАМИ

ОК «Історія драматичного театру та сценографія»

ОК «Історія хореографічного мистецтва»

ОК «Основи менеджменту виконавських мистецтв та організація й управління персоналом в установах мистецтва»

Розгорнута усна відповідь на питання по білетах. Білет складається з 3-х питань (по одному з кожного освітнього компоненту).

Кількість балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання
90 - 100	A	Відмінно	Присвоюється за відповідь, що засвідчує бездоганне володіння навчальним матеріалом, глибоке розуміння теми, повноту й логічність аргументації, уміння самостійно узагальнювати та аналізувати.
82 – 89	B	Добре	Присвоюється за відповідь, що демонструє високий рівень знань навчального матеріалу, правильне розуміння основних понять і закономірностей, достатню аргументованість висновків.
74 – 81	C	Добре	Присвоюється за відповідь, яка загалом є правильною, але може містити окремі неточності або незначні помилки, що не впливають істотно на загальне розуміння матеріалу.

64 – 73	D	Задовільно	Присвоюється за відповідь, яка характеризується неповнотою викладу, наявністю помилок і недостатньою аргументованістю, але свідчить про засвоєння основного навчального матеріалу.
60 – 63	E	Задовільно	Присвоюється за відповідь, що містить суттєві неточності та помилки, фрагментарні знання матеріалу, але загалом демонструє мінімально допустимий рівень засвоєння змісту дисципліни, достатній для зарахування.
35 – 59	FX	Незадовільно	Присвоюється за відповідь, у якій виявлено суттєві прогалини в знаннях, наявність грубих помилок і незнання значної частини навчального матеріалу, що унеможливорює зарахування освітнього компоненту.
0 – 34	F	Незадовільно	Присвоюється за відповідь, що засвідчує повне незнання або нерозуміння навчального матеріалу

ОК «Педагогіка»

ОК «Педагогіка» - письмова відповідь на тести.

2 варіанти то 50 тестів. Кожна правильна відповідь оцінюється в 2 бали.

50 тестів x 2 бали = 100 балів.

ОК «Техніка виконання та методика викладання танцю (класичного та народно-сценічного)»

Передбачається практичний показ уроку з освітнього компонента, який складається з двох взаємопов'язаних частин.

Перша частина — урок біля опори на основі комбінацій, створених здобувачами вищої освіти. Здобувач вищої освіти надає методичне обґрунтування кожної комбінації (назва рухів, напрям розвитку, рівень складності, музичний розмір, методичні акценти тощо). Урок біля опори демонструється всіма випускниками. Ця частина іспиту дає змогу оцінити рівень сформованості системи теоретичних знань, методичних умінь і педагогічної готовності, необхідних для здійснення викладацької діяльності у сфері хореографічного мистецтва.

Друга частина — демонстрація танцювальних комбінацій та етюдів на середині залу, підготовлених викладачем. Ця частина іспиту спрямована на оцінювання рівня сформованості виконавських компетентностей здобувачів вищої освіти, зокрема технічної підготовленості, пластичної виразності, музикальності та сценічної культури.

Перша частина — урок біля опори (педагогічно-методичний блок) 40 балів			
№	Критерій	Змістовий акцент	Бали
1.	Методична обґрунтованість комбінацій	Логіка побудови, відповідність рівню, поступовість навантаження	10
2.	Рівень теоретичної підготовки	Термінологія, усвідомлення завдань, знання принципів навчання	10
3.	Методична культура викладання	Чіткість пояснення і показу, культура мовлення, професійна комунікація	10
4.	Професійна цілісність педагогічно-виконавської діяльності	Поєднання методики і виконання, професійна готовність	10
	Разом за першу частину		40
Друга частина — середина залу (виконавський блок) 60 балів			
	Критерій	Змістовий акцент	Бали
5.	Технічний рівень виконання	Точність, координація, володіння тілом, чистота руху	20
6.	Пластична та образна виразність	Музикальність, емоційність, характерність руху	20
7.	Ансамблева культура та сценічна поведінка	Злагодженість, орієнтація в просторі, сценічна культура	20
	Разом за другу частину		60
	Загальна оцінка за ОК		100

ОК «Мистецтво балетмейстера»

Презентація та публічна демонстрація авторської хореографічної композиції великої форми (хореографічна сюїта, хореографічна картина), доповнена художньо-аналітичними відомостями, що спрямована на виявлення рівня професійної готовності здобувача до самостійної творчо-виконавської і постановчо-репетиційної діяльності.

№	Критерій	Змістовий акцент	Бали
1.	Теоретико-концептуальна обґрунтованість постановки	Аналіз джерельної бази, визначення теми, ідеї, художнього задуму, відповідність стилістиці	10
2.	Лібрето та драматургічна структура	Чіткість сюжету / тематичної логіки, розвиток дії, кульмінації, цілісність образної структури	10
3.	Композиційна побудова та форма твору	Логіка сценарно-композиційного плану, поєднання малих і великих форм, структурна цілісність	15
4.	Хореографічна лексика та пластичне рішення	Стилістична відповідність, різноманітність рухів, пластична виразність, технічна доцільність	15
5.	Єдність хореографії та музичної драматургії	Узгодженість руху з музичною формою, темпоритм, образна синхронність	15
6.	Просторовий рисунок і режисерські рішення	Побудови, використання сценічного простору, логіка мізансцен, ансамблеві та масові сцени	10
7.	Сценографія та художнє оформлення	Костюми, світло, реквізит, стильова та ідейна єдність сценічного простору	5
8.	Рівень реалізації постановки	Якість репетиційно-постановчої роботи, цілісність виконання, сценічна культура	10
9.	Творча самостійність і професійне мислення	Оригінальність, авторська позиція, здатність до художнього проектування	10
	Загальна оцінка за ОК		100

ПИТАННЯ ТА АНОТАЦІЇ ВІДПОВІДЕЙ

ІСТОРІЯ ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ ТА СЦЕНОГРАФІЯ

Питання

1. Театр Давнього світу.
2. Особливості театрального мистецтва Середньовіччя.
3. Італійський театр епохи Відродження.
4. Іспанська драматургія та театр епохи Відродження.
5. Творчість Вільяма Шекспіра у контексті англійського театру епохи Відродження.
6. Театр французького класицизму XVII ст. та його провідні представники.
7. Давній український театр XVII – XVIII ст.
8. Французький театр епохи Просвітництва.
9. Карло Гольдоні та Карло Гоцці – реформатори італійського театру епохи Просвітництва.
10. Народження нової драматургії у англійському театрі епохи Просвітництва.
11. Німецька драматургія та сценічне мистецтво епохи Просвітництва.
12. Театральне життя часів Великої французької революції.
13. Народження романтизму та французький і німецький театр першої половини XIX ст.
14. Становлення українського професіонального театру в кінці XVIII – першій половині XIX ст.
15. Новації скандинавської драматургії і театру.
16. Зародження режисерського театру та початок реформ театрального простору.
17. Театр Східної та Центральної Європи у пошуках власного обличчя.
18. Сценічне мистецтво Нового світу у контексті європейських театральних традицій.
19. Український театр за часів австрійського панування.
20. Український класичний театр корифеїв.
21. Вітчизняне театральне мистецтво та сценографія на початку творчо-організаційних трансформацій .
22. Українське сценічне мистецтво часів соціальних катаклізмів.
23. Світовий театр на зорі «червоної епохи».
24. Режисура та акторське мистецтво першої половини XX.
25. Основні тенденції сценографії першої половини XX ст.
26. Шукання драматургії другої половини XX ст.
27. Світовий театр другої половини XX ст.

28. Основні тенденції сценографії другої половини XX ст.
29. Український театр у лещатах соціалістичного реалізму та на зорі незалежності.
30. Світова сцена першої чверті XXI ст.
31. Сценографія у цифровому вимірі.
32. Сучасний український театр в контексті світової театральної культури.

Анотації відповідей

1. Театр Давнього світу.

Висвітлити причини відокремлення театру від релігійних дійств у Давній Греції. Розкрити та порівняти місце театру у суспільному житті Давніх Афін, елліністичних держав та Давнього Риму. Розказати про побудову творів давньогрецької драматургії та їх відмінність від п'єс епохи еллінізму й Давнього Риму. Назвати авторів та охарактеризувати основні твори драматургії Давнього світу. Проаналізувати одну із рекомендованих п'єс драматургів Давнього світу. Висвітлити особливості акторського мистецтва та художнього оформлення вистав.

Рекомендовані джерела:

- 1.Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 25-80.
- 2.Владимирова Н. Історія театру Західної Європи і США. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимірова. – Київ: КНУТКиТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 10-36.
- 3.Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 72-88.
- 4.Клековкін О. Античний театр: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів мистецтв і культури. Видання друге, доповнене і перероблене / Науковий редактор Р. Я. Пилипчук / Олександр Клековкін. – Київ: АртЕк, 2007. – 320 с.

2. Особливості театрального мистецтва Середньовіччя.

Висвітлити роль католицької церкви у появі середньовічного театру. Розкрити особливості середньовічного релігійного театру. Розказати про жанри середньовічного релігійного театру. Пояснити різницю між літургійними драмами, міракллями, мораліте, містеріями та фарсами. Проаналізувати один із запропонованих середньовічних французьких фарсів. Розповісти про світські театралізовані дійства – народні та

шляхетні. Розказати про художнє оформлення, організацію вистав та особливості виконання.

Рекомендовані джерела:

1.Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 87-124.

2.Владимирова Н. Історія театру Західної Європи і США. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимирова. – Київ: КНУТКиТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 37-50.

3.Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 131-143.

3. Італійський театр епохи Відродження.

Висвітлити роль античної й середньовічної світської театральної спадщини у виникненні італійської ренесансної сцени. Розказати про італійську вчену комедію та вчену трагедію. Пояснити яка роль світських інтермедій у виникненні професіонального театру, зокрема жанрів опери і балету. Охарактеризувати італійську комедію дель арте, її основні маски та школи. Розповісти про виникнення італійської перспективної сцени та її творців. Охарактеризувати устрій театру «Олімпіко» у Віченце.

Рекомендовані джерела:

1.Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 175-200.

2.Владимирова Н. Історія театру Західної Європи і США. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимирова. – Київ: КНУТКиТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 51-63.

3.Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 144-147; 160-161.

4. Іспанська драматургія та театр епохи Відродження.

Розказати про вплив традицій іспанського релігійного театру на виникнення професіонального сценічного мистецтва Іспанії. Охарактеризувати особливості та основні жанри іспанської драматургії. Розповісти про основних представників іспанської драматургії. Проаналізувати одну із рекомендованих п'єс Лопе де Вега. Розповісти про особливості виконавської школи та становище акторів у іспанському театрі. Пояснити походження простору іспанського публічного театру, назвати його основні споруди, особливості устрою та декоративного оформлення.

Рекомендовані джерела:

- 1.Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 158-174.
- 2.Владимирова Н. Історія театру Західної Європи і США. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимірова. – Київ: КНУТКиТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 63-71.
- 3.Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 147-151.

5. Творчість Вільяма Шекспіра у контексті англійського театру епохи Відродження.

Розказати про суспільно-політичний контекст становлення та розвитку англійської професійної сцени й державної театральної політики. Охарактеризувати особливості англійської драматургії та її основних представників. Розповісти про основні періоди творчості та найвизначніші твори Шекспіра. Проаналізувати одну із рекомендованих п'єс Шекспіра. Розповісти про види, побудову, принципи діяльності сценічних компаній та особливості акторського мистецтва. Пояснити побудову сценічного простору англійського театру, устрій сцени і залу та основні принципи сценічного оформлення. Назвати найвідоміші театральні будівлі.

Рекомендовані джерела:

- 1.Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 125-154.
- 2.Владимирова Н. Історія театру Західної Європи і США. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимірова. – Київ: КНУТКиТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 72-85.
- 3.Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 151-155.

6. Театр французького класицизму XVII ст. та його провідні представники.

Розповісти про суспільно-політичний контекст формування професійного сценічного мистецтва у Франції. Пояснити, що таке класицизм у французькій драматургії XVII ст. Охарактеризувати творчість Корнеля, Расіна, Мольєра. Проаналізувати одну із рекомендованих п'єс цих авторів. Розказати про особливості акторського мистецтва, види, побудову

та принципи діяльності професіональних театральних компаній. Назвати іноземні впливи на театральну архітектуру й сценографію, принципи оформлення видовищ при дворі та перший публічний театр. Охарактеризувати вплив французького театру на розвиток європейського сценічного мистецтва.

Рекомендовані джерела:

1.Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 203-223.

2.Владимирова Н. Історія театру Західної Європи і США. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимирова. – Київ: КНУТКиТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 89-108.

3.Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 162-165.

7. Давній український театр XVII – XVIII ст.

Розказати про виконавську діяльність у часи Київської Русі та іноземні впливи на неї. Охарактеризувати народні джерела українського театру. Розповісти про місце театру в суспільно-політичному житті України XVII- XVIII ст. Пояснити як організовувалися театралізовані видовища XVII ст. в Україні. Розказати про перші прилюдні вистави українською народною мовою. Проаналізувати одну із рекомендованих інтермедій до драми Якуба Гаватовича. Охарактеризувати вплив єзуїтів та православних братств на шкільний театр. Назвати авторів, зразки драматургії, головні осередки. Пояснити яким був устрій та оформленням театральних дійств XVII-XVIII ст.

Рекомендовані джерела:

1.Історія українського театру : у 3 т. Т.1: Від витоків до XX ст. – Київ: НАН України, ІМФЕ ім. М.Т.Рильського, 2017. – С. 12-149.

2. Пилипчук Р. Історія українського театру (від витоків до кінця XIX ст.) / Ростислав Пилипчук; Олександр Клековкін (передмова); НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України»; Львівський національний університет імені Івана Франка, Кафедра театрознавства та акторської майстерності. – Львів : Видавництво ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. – С. 51-122

3. Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 98-109.

8. Французький театр епохи Просвітництва.

Розказати про соціально-економічні умови виникнення й розповсюдження ідей Просвітництва, про початок конкуренції театру із церквою у духовному житті європейських країн. Пояснити особливості та структуру драматургії епохи Просвітництва. Розповісти про французький театр та драматургію XVIII ст. Охарактеризувати творчість Бомарше та проаналізувати одну його рекомендовану п'єсу. Розказати про театральні трупі та акторське мистецтво французького театру епохи Просвітництва. Пояснити стилеві особливостей бароко в архітектурі та сценічному оформленні французького театру. Розказати про діяльність італійських художників на французькій сцені.

Рекомендовані джерела:

1.Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 260-275.

2.Владимирова Н. Історія театру Західної Європи і США. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимірова. – Київ: КНУТКиТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 111-124; С. 124-140; С. 140-147; С. 148-160.

3.Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 160-166.

9. Карло Гольдоні та Карло Гоцці – реформатори італійського театру епохи Просвітництва.

Розказати про соціально-економічні умови виникнення й розповсюдження ідей Просвітництва, про початок конкуренції театру із церквою у духовному житті європейських країн. Пояснити особливості та структуру драматургії епохи Просвітництва. Розповісти про особливості існування Італії XVIII ст. Пояснити долю спадщини комедії дель арте в театрі. Розповісти про італійський театр та драматургію XVIII ст. Охарактеризувати та порівняти творчість Карло Гольдоні та Карло Гоцці. Проаналізувати одну із рекомендованих п'єс цих авторів. Розкрити роль Венеції у розвитку архітектури й художнього оформлення італійського та європейського театру.

Рекомендовані джерела:

1.Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 254-260.

2.Владимирова Н. Історія театру Західної Європи і США. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимирова. – Київ: КНУТКиТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 111-124; С. 124-140; С. 140-147; С. 148-160.

3.Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 160-166.

10. Народження нової драматургії у англійському театрі епохи Просвітництва.

Розказати про суспільно-політичні умови виникнення й розповсюдження ідей Просвітництва, про початок конкуренції театру із церквою у духовному житті європейських країн. Пояснити особливості та структуру драматургії епохи Просвітництва. Розповісти про пореволюційні зміни в англійському суспільстві та їх вплив на драматургію й сценічне мистецтво. Охарактеризувати тематичні та жанрові особливості нової англійської драматургії. Проаналізувати текст рекомендованої п'єси Шерідана. Розказати про провідні англійські театри, акторів та реформи здійснені Девідом Гарріком. Пояснити долю сценічного простору та оформлення часів Шекспіра.

Рекомендовані джерела:

1.Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 226-249.

2.Владимирова Н. Історія театру Західної Європи і США. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимирова. – Київ: КНУТКиТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 111-124; С. 124-140; С. 140-147; С. 148-160.

3.Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 160-166.

11. Німецька драматургія та сценічне мистецтво епохи Просвітництва.

Розказати про суспільно-політичні умови виникнення й розповсюдження ідей Просвітництва, про початок конкуренції театру із церквою у духовному житті європейських країн. Пояснити особливості та структуру драматургії епохи Просвітництва. Охарактеризувати особливості існування німецьких земель та боротьбу за створення національного театру.

Означити тематичні та жанрові особливості німецької драматургії епохи Просвітництва. Розповісти про роль Лесінга у створенні національного німецького театру. Розказати про творчість Гете та Шиллера. Проаналізувати тексти їх рекомендованих п'єс. Розказати про провідні німецькі трупи й театри.

Рекомендовані джерела:

1.Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 277-295.

2.Владимирова Н. Історія театру Західної Європи і США. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимірова. – Київ: КНУТКиТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 111-124; С. 124-140; С. 140-147; С.148-160.

3.Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 160-166.

12. Театральне життя часів Великої французької революції.

Розказати про суспільно-політичні умови та ідейні фактори, що призвели до Великої французької революції. Охарактеризувати драматургічні твори, співзвучні ідеям Великої французької революції. Розповісти про революційний контекст французької державної театральної політики та визнання виконавського мистецтва важливим агітаційно-пропагандистським чинником. Розповісти про масові театралізовані революційні свята, долю провідних державних театрів Франції. Пояснити вплив революції на розвиток європейського театрального мистецтва. Охарактеризувати реформи Тальма та Давида у царині акторської майстерності, костюму й сценічного оформлення.

Рекомендовані джерела:

1.Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 304-321.

2.Владимирова Н. Історія театру Західної Європи і США. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимірова. – Київ: КНУТКиТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 162-184

3.Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 160-166.

13. Народження романтизму та французький і німецький театр першої половини XIX ст.

Розповісти про суспільно-політичні передумови виникнення романтизму у мистецтві. Пояснити художні особливості романтизму як антитези унормованим принципам класицизму. Охарактеризувати творчість Гюго як фундатора романтизму в літературі, драматургії і театрі. Проаналізувати одну із рекомендованих п'єс Гюго. Розповісти про жанри драматургії, провідних акторів та особливості театрального життя Франції першої половини XIX ст. Охарактеризувати драматургію німецького романтизму та її провідних представників. Проаналізувати рекомендовану п'єсу Бюхнера. Розказати про особливості театрального життя в німецьких землях.

Рекомендовані джерела:

- 1.Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 304-321.
- 2.Владимирова Н. Історія театру Західної Європи і США. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимірова. – Київ: КНУТКиТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 162-184
- 3.Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 160-166.

14. Становлення українського професіонального театру в кінці XVIII – першій половині XIX ст.

Розповісти про суспільно-політичні передумови виникнення кріпацького маєткового театру в Україні. Охарактеризувати провідні трупи. Розказати про трупу поміщика Ширая як перехідну форму від маєткового до професіонального театру. Назвати основні театральні центри початку XIX ст. в українських землях. Розповісти про народження української драматургії та творчість Котляревського, Квітки-Основ'яненка, Шевченка. Проаналізувати одну із їх рекомендованих п'єс. Охарактеризувати провідні трупи першої половини XIX ст. та Полтавський вільний театр. Розказати про творчість Щепкіна і Соленика, театральні приміщення й оформлення вистав.

Рекомендовані джерела:

- 1.Історія українського театру : у 3 т. Т.1: Від витоків до XX ст. – Київ: НАН України, ІМФЕ ім. М.Т.Рильського, 2017. – С. 150-203.

2. Пилипчук Р. Історія українського театру (від витоків до кінця XIX ст.) / Ростислав Пилипчук; Олександр Клековкін (передмова); НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України»; Львівський національний університет імені Івана Франка, Кафедра театрознавства та акторської майстерності. – Львів : Видавництво ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. – С. 125-172.

3. Лягущенко А. Український театр. Видатні діячі та менеджмент: Монографія / Андрій Лягущенко. – Київ: Мистецтво, 2021. – С. 11-113

4. Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 195-213.

15. Новації скандинавської драматургії і театру.

Розповісти про суспільно-політичні умови розвитку культури країн Скандинавії, які обумовили особливості розвитку скандинавського театру. Охарактеризувати стильову різноманітність скандинавської драматургії. Розказати про творчість Ібсена, Бйорнсона, Стрінберга. Визначити періоди творчості Ібсена. Пояснити, у чому полягає новаторство драматургії Ібсена та яку роль вона зіграла у подальшому розвитку європейського театру. Проаналізувати одну із рекомендованих п'єс Ібсена. Розказати про провідні норвезькі й шведські театральні колективи.

Рекомендовані джерела:

1.Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 352-420.

2. Владимірова Н. Історія театру Західної Європи і США. Частина II. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимірова. – Київ: КНУТКіТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 21-25.

3.Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 168-175.

16. Зародження режисерського театру та початок реформ театрального простору.

Розповісти про соціально-естетичні передумови зародження режисерського театру та реформ театрального простору. Охарактеризувати стильові особливості європейської драматургії, зокрема реалізм, натуралізм, неоромантизм, символізм. Проаналізувати одну із запропонованих п'єс Ростана чи Метерлінка. Розказати про діяльність

Мейнінгейнського театру, пошуки Антуана, Брама, Чарльза Кіна, Ірвінга, Копо, Рейнгарда. Пояснити причини пошуків нових принципів організації театрального простору та відмову від італійської ілюзорної сцени. Розказати про ідеї Вагнера, діяльність Шинкеля, Земпера, Аппія, Крега. Дізнатися про новачки театральної техніки.

Рекомендовані джерела:

1. Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 369-378; 401-437.

2. Владимірова Н. Історія театру Західної Європи і США. Частина II. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимірова. – Київ: КНУТКіТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 9-21; С. 25-54.

3. Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 168-175.

5. Крег Е.Г. Про мистецтво театру / Едвард Гордон Крег. – Київ: Мистецтво, 1974. – 320 с.

6. Райнгардт М. Я лише театроман / Макс Райнгардт. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 184 с. + іл.

7. Стайн Дж. Сучасна драматургія в теорії та театральній практиці. Книга 1. Реалізм і натуралізм. Переклад з англ. / Джон Стайн. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 256 с.

8. Стайн Дж. Сучасна драматургія в теорії та театральній практиці. Книга 2. Символізм, сюрреалізм і абсурд. Переклад з англ. / Джон Стайн. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 272 с.

17. Театр Східної та Центральної Європи у пошуках власного обличчя.

Охарактеризувати суспільно-політичні особливості розвитку російської театральної культури. Провести вектор розвитку російської драматургії. Проаналізувати одну із запропонованих п'єс Гоголя чи Чехова. Розказати, що уявляла собою імператорська та провінційна сцена. Визначити полюси пошуків Станіславського й Мейєрхольда. Розповісти про особливості розвитку польської сцени. Наголосити на умовах існування театру Польщі та народів Балтії під російською експансією. Наголосити на особливостях існування національних театральних культур чеського, словацького й угорського народів у контексті австрійського імперського сценічного мистецтва.

Рекомендовані джерела:

1. Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 299-301; 321-323; 380-384; 414-415; 437-440.

2. Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 168-175.

18. Сценічне мистецтво Нового світу у контексті європейських театральних традицій.

Охарактеризувати суспільно-політичні умови та особливості розвитку культури Південної та Північної Америки. Розказати від яких театральних культур походить театр Нового світу. Наголосити на гастрольному характері іспаномовного та англомовного театру Південної та Північної Америки XVIII-XIX ст. Розповісти про зародження оригінальної драматургії в США та творчість О'Ніла. Проаналізувати запропоновану п'єсу О'Ніла. Охарактеризувати особливості організаційної побудови театального мистецтва США, провідні компанії та виконавські центри. Розповісти про виникнення оригінальної школи акторського мистецтва в першій половині XX ст.

Рекомендовані джерела:

1.Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 352-420.

2. Владимірова Н. Історія театру Західної Європи і США. Частина II. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимірова. – Київ: КНУТКіТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 54-5; С. 85-90.

3.Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 168-175.

19. Український театр за австрійського панування.

Охарактеризувати суспільно-політичні умови розвитку української культури при австрійській владі. Пояснити позицію інтелігенції стосовно театального мистецтва. Назвати перші спроби творення української сцени. Розповісти про заснування професіонального театру «Руська бесіда». Охарактеризувати ситуацію з драматургією та репертуаром театру. Розказати про основні періоди діяльності, провідних керівників й акторів. Окреслити діяльність Івана Франка у царині театру. Проаналізувати

запропоновану п'єсу Франка. Наголосити на значенні галицького українського театру для загального розвитку національного сценічного мистецтва.

Рекомендовані джерела:

1. Історія українського театру : у 3 т. Т.1: Від витоків до XX ст. – Київ: НАН України, ІМФЕ ім. М.Т.Рильського, 2017. – С. 203-274; 274-480; 481-639.

2. Пилипчук Р. Історія українського театру (від витоків до кінця XIX ст.) / Ростислав Пилипчук; Олександр Клековкін (передмова); НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України»; Львівський національний університет імені Івана Франка, Кафедра театрознавства та акторської майстерності. – Львів : Видавництво ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. – С. 175-335.

3. Лягущенко А. Український театр. Видатні діячі та менеджмент: Монографія / Андрій Лягущенко. – Київ: Мистецтво, 2021. – С. 115-229.

4. Український театр XX століття: Антологія вистав. – Київ: Фенікс, 2012. – 944 с.: іл.; вкл.: 16 с.

5. Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 168-175.

20. Український класичний театр корифеїв.

Розповісти про утиски української культури в умовах бездержавності. Наголосити на перериванні традицій розвитку українського професіонального театру та обмеженість сценічної драматургії у середині XIX ст. Вказати, що джерелом відродження української професіональної сцени став аматорський театральний рух. Розповісти про творців українського класичного театру корифеїв – Кропивницького, Старицького, Карпенка-Карого, Садовського, Саксаганського, Заньковецьку. Охарактеризувати їх діяльність, як драматургів, акторів, режисерів, менеджерів. Проаналізувати одну із запропонованих п'єс корифеїв. Назвати значення українського класичного театру корифеїв.

Рекомендовані джерела:

1. Історія українського театру : у 3 т. Т.1: Від витоків до XX ст. – Київ: НАН України, ІМФЕ ім. М.Т.Рильського, 2017. – С. 203-274; 274-480; 481-639.

2. Пилипчук Р. Історія українського театру (від витоків до кінця XIX ст.) / Ростислав Пилипчук; Олександр Клековкін (передмова); НВП

«Видавництво «Наукова думка» НАН України»; Львівський національний університет імені Івана Франка, Кафедра театрознавства та акторської майстерності. – Львів : Видавництво ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. – С. 175-335.

3. Лягущенко А. Український театр. Видатні діячі та менеджмент: Монографія / Андрій Лягущенко. – Київ: Мистецтво, 2021. – С. 115-229.

4. Український театр XX століття: Антологія вистав. – Київ: Фенікс, 2012. – 944 с.: іл.; вкл.: 16 с.

5. Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 168-175.

21. Вітчизняне театральне мистецтво та сценографія на початку творчо-організаційних трансформацій.

Охарактеризувати соціально-естетичні передумови творчо-організаційних трансформацій вітчизняного театального мистецтва на початку XX ст. Розповісти про народження модерної української драматургії у творчості Лесі Українки, Винниченка, Олесея. Проаналізувати одну із рекомендованих п'єс Лесі Українки. Розказати про стаціонарний театр Миколи Садовського та його значення для подальшого розвитку української сцени. Наголосити на важливості виходу на національну сцену Лесея Курбаса та його покоління і народження у 1916 р. в Києві студії молодих акторів. Розповісти про новації Олександри Екстер та художників української сцени Василя Кричевського й Івана Бурячка.

Рекомендовані джерела:

1. Історія українського театру : у 3 т. Т.1: Від витоків до XX ст. – Київ: НАН України, ІМФЕ ім. М.Т.Рильського, 2017. – С. 203-274; 274-480; 481-639.

2. Пилипчук Р. Історія українського театру (від витоків до кінця XIX ст.) / Ростислав Пилипчук; Олександр Клековкін (передмова); НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України»; Львівський національний університет імені Івана Франка, Кафедра театрознавства та акторської майстерності. – Львів : Видавництво ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. – С. 175-335.

3. Лягущенко А. Український театр. Видатні діячі та менеджмент: Монографія / Андрій Лягущенко. – Київ: Мистецтво, 2021. – С. 115-229.

4. Український театр XX століття: Антологія вистав. – Київ: Фенікс, 2012. – 944 с.: іл.; вкл.: 16 с.

5. Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 168-175.

6. Лягущенко А.Г. Ритм епохи. Маловідомі сторінки історії народження балету «Болеро». Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого: Збірник наукових праць / Київський нац. ун-т театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – Київ, 2024. Вип. 35. С.41-49.

7. Український театральний костюм XX-XXI століть. Ескізи. – Львів, Київ, Харків: ГО «Галерея сценографії»; Музей театального, музичного і кіномистецтва України; Видавець Олександр Савчук, 2024. – 128 с.

22. Українське сценічне мистецтво часів соціальних катаклізмів.

Охарактеризувати соціально-політичну роль театру в державотворчій діяльності часів національної революції. Розказати про державний театральний проект національних урядів та про політику радянського удержавлення сценічного мистецтва. Розповісти про драматургію Миколи Куліша і його сучасників. Проаналізувати одну із запропонованих п'єс Куліша. Розказати про новаторську діяльність Леся Курбаса в «Молодому театрі» та Мистецькому об'єднанні «Березіль». Означити місце українського сценографічного авангарду, зокрема, Анатолія Петрицького та Вадима Меллера у театральному відродженні 20-х рр. Наголосити на значенні цього явища та його трагічному фіналі.

Рекомендовані джерела:

1. Історія українського театру : у 3 т. Т. 2: 1900-1945. – Київ: НАН України, ІМФЕ ім. М,Т.Рильського, 2009. – 876 с.

2. Лягущенко А. Український театр. Видатні діячі та менеджмент: Монографія / Андрій Лягущенко. – Київ: Мистецтво, 2021. – С. 231-428.

3. Український театр XX століття: Антологія вистав. – Київ: Фенікс, 2012. – 944 с.: іл.; вкл.: 16 с.

4. Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 214-311.

5. Єрмакова Н. Березільська культура: Історія, досвід / Наталія Єрмакова. – Київ: Фенікс, 2012. – 512 с.

6. Ковальчук О.В. Сценографічна практика у просторі XX ст.: київські реалії / О.В.Ковальчук. – Київ: Видавництво «Фенікс», 2019. – 272 с.: іл.

7. Лягущенко А.Г. Ритм епохи. Маловідомі сторінки історії народження балету «Болеро». Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого: Збірник наукових праць / Київський нац. ун-т театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – Київ, 2024. Вип. 35. С.41-49.

8. Лягущенко А.Г. Паралелі театральної діяльності Павла Вірського та Сержа Лифаря. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого: Збірник наукових праць / Київський нац. ун-т театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – Київ, 2025. Вип. 36. С.16-24.

9. Український театральний костюм XX-XXI століть. Ескізи. – Львів, Київ, Харків: ГО «Галерея сценографії»; Музей театального, музичного і кіномистецтва України; Видавець Олександр Савчук, 2024. – 128 с.

23. Світовий театр на зорі «червоної епохи».

Охарактеризувати суспільно-політичну заангажованість театального мистецтва у протистоянні демократії й тоталітаризму першої половини XX ст. Навести приклади різноманітності та уніфікації мистецтва сцени в різних політичних системах. Розказати про стилі та тенденції світової драматургії, зокрема, про німецький експресіонізм, а також про твори Бернарда Шоу й Бертольда Брехта. Проаналізувати одну із їх запропонованих п'єс. Охарактеризувати політичний театр як соціальне та естетичне явище. Назвати основні осередки політичного театального руху, зокрема, у СРСР та Німеччині, а також його провідних представників.

Рекомендовані джерела:

1.Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 442-526.

2. Владимірова Н. Історія театру Західної Європи і США. Частина II. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимірова. – Київ: КНУТКіТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 58-85.

3. Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 214-311.

4. Лягущенко А.Г. Ритм епохи. Маловідомі сторінки історії народження балету «Болеро». Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого: Збірник наукових праць / Київський нац. ун-т театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – Київ, 2024. Вип. 35. С.41-49.

5. Лягущенко А.Г. Паралелі театральної діяльності Павла Вірського та Сержа Лифаря. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого: Збірник наукових праць / Київський нац. ун-т театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – Київ, 2025. Вип. 36. С.16-24

6. Мейєрхольд Вс. Мистецтво театру / Всеволод Мейєрхольд. – Львів: Простір М. – 64 с.

7. Стайн Дж. Сучасна драматургія в теорії та театральній практиці. Книга 3. Експресіонізм та епічний театр. Переклад з англ. / Джон Стайн. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004. – 288 с.

24. Режисура та акторське мистецтво першої половини ХХ.

Охарактеризувати суспільно-політичну ситуацію першої половини ХХ ст. та її вплив на розвиток театрального мистецтва. Зазначити стиліове різноманіття та вектори режисерських шукань. Вказати характерні риси творчості Леся Курбаса, Костянтина Станіславського, Всеволода Мейєрхольда, Євгена Вахтангова, Олександра Таїрова, Бертольда Брехта, Антонена Арто, Жака Копо. Назвати найвідоміші вистави цих режисерів. Розказати про акторські шукання Михайла Чехова, про його творчу й педагогічну діяльність. Назвати основні національні акторські школи їх характерні риси та провідних представників.

Рекомендовані джерела:

1.Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 442-526.

2. Владимірова Н. Історія театру Західної Європи і США. Частина II. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимірова. – Київ: КНУТКіТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 58-90.

3. Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 214-311.

4. Мейєрхольд Вс. Мистецтво театру / Всеволод Мейєрхольд. – Львів: Простір М. – 64 с.

5. Стайн Дж. Сучасна драматургія в теорії та театральній практиці. Книга 3. Експресіонізм та епічний театр. Переклад з англ. / Джон Стайн. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004. – 288 с.

25. Основні тенденції сценографії першої половини ХХ ст.

Охарактеризувати соціально-естетичні засади, на яких сформувалася дієва сценографія першої половини ХХ ст. Назвати основні стилі та

напрямки розвитку світового сценографічного мистецтва. Розказати про модерних й авангардних художників трупі Сергія Дягілева. Охарактеризувати український прорив у сценографії. Розповісти про новації й педагогічну діяльність Екстер, творчість Петрицького, Меллера та інших представників вітчизняної сценографічної школи. Назвати представників радянського конструктивізму, новаторів Баугауза, сценографів «Картелю чотирьох». Розказати про пошуки театральної архітектури.

Рекомендовані джерела:

1. Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 442-526.

2. Владимірова Н. Історія театру Західної Європи і США. Частина II. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимірова. – Київ: КНУТКіТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 58-90.

3. Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 214-311.

4. Ковальчук О.В. Сценографічна практика у просторі ХХ ст.: київські реалії / О.В.Ковальчук. – Київ: Видавництво «Фенікс», 2019. – 272 с.: іл.

5. Лягущенко А.Г. Ритм епохи. Маловідомі сторінки історії народження балету «Болеро». Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого: Збірник наукових праць / Київський нац. ун-т театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – Київ, 2024. Вип. 35. С.41-49.

6. Лягущенко А.Г. Паралелі театральної діяльності Павла Вірського та Сержа Лифаря. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого: Збірник наукових праць / Київський нац. ун-т театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – Київ, 2025. Вип. 36. С.16-24

7. Український театральний костюм ХХ-ХХІ століть. Ескізи. – Львів, Київ, Харків: ГО «Галерея сценографії»; Музей театального, музичного і кіномистецтва України; Видавець Олександр Савчук, 2024. – 128 с.

26. Шукання драматургії другої половини ХХ ст.

Охарактеризувати суспільно-політичну ситуацію після Другої світової війни. Зазначити вплив повоєнних філософських течій на драматургію. Охарактеризувати стильові особливості абсурдизму й сюрреалізму в драматургії. Назвати основні етапи творчості й відомі п'єси

таких представників цих напрямків, як Ануй, Йонеско, Камю, Дюрренмат. Розказати про творчість англомовних драматургів Вільямса та Олбі. Означити, що існувало світло й у сутінках драматургії соціалістичного реалізму, зокрема, у творчості такого не типового її представника, як Шварц. Розказати про творчість драматургів соцтабору, зокрема Ружевича. Проаналізувати одну із рекомендованих п'єс вказаних авторів.

Рекомендовані джерела:

1. Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 529-607.

2. Владимірова Н. Історія театру Західної Європи і США. Частина II. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимірова. – Київ: КНУТКіТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 91-157.

3. Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 214-311.

27. Світовий театр другої половини ХХ ст.

Охарактеризувати післявоєнну суспільно-політичну ситуацію. Зазначити вплив лівої ідеології на світовий театр. Вказати, що таке театр постмодерну. Розповісти про ренесанс французької сцени та її представників. Розказати про нове дихання англійської сцени та її представників. Розповісти про відродження німецького й італійського театру. Назвати найбільш відомих представників. Охарактеризувати особливості театру США та його відомих представників. Розповісти про міжнародний фестивальний рух. Розказати про існування театру в СРСР в часи сталінізму й застою. Вказати найбільш характерні театральні країни соцтабору та їх представників, зокрема, Польщі.

Рекомендовані джерела:

1. Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 529-607.

2. Владимірова Н. Історія театру Західної Європи і США. Частина II. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимірова. – Київ: КНУТКіТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 91-157.

3. Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 214-311.

28. Основні тенденції сценографії другої половини ХХ ст.

Охарактеризувати післявоєнну суспільно-політичну ситуацію. Назвати нові тенденції у сценографії другої половини ХХ ст. Розповісти про ренесанс дієвої сценографії у творчості Йозефа Свободи. Розповісти про сценографічну складову пошуків Пітера Брука, Єжи Гротовського, Жана Вілара, Джорджо Стрелера, Юрія Любимова. Розповісти про сценографію Данила Лідера та його школу. Охарактеризувати сценографію Євгена Лисика, Федора Нірода, Давида Боровського. Пояснити, що являв собою простір «бідного» театру. Розповісти про вихід театру в нетеатральний простір. Пояснити, що таке концепція середовища як оформлення.

Рекомендовані джерела:

1. Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 529-607.
2. Владимірова Н. Історія театру Західної Європи і США. Частина II. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимірова. – Київ: КНУТКіТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 91-157.
3. Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 214-311.

29. Український театр у лещатах соціалістичного реалізму та на зорі незалежності.

Розповісти про наслідки сталінського удержавлення та творчої уніфікації українського театру. Охарактеризувати конформізм, відсторонення й спротив в українській драматургії на прикладі творчості Корнійчука, Кочерги, Багряного. Проаналізувати одну із рекомендованих п'єс вказаних авторів. Розповісти про завершення творчого шляху Юри, Василька, Крушельницького. Наголосити на творчій стагнації провідного сценічного колективу – Київського театру імені Івана Франка. Розповісти про театральну складову в русі українських шестидесятників. Охарактеризувати творчість Данченка. Наголосити на підйомі студійного руху кінця 80-х – початку 90-х рр.

Рекомендовані джерела:

1. Лягушенко А. Український театр. Видатні діячі та менеджмент: Монографія / Андрій Лягушенко. – Київ: Мистецтво, 2021. – С. 231-428.
2. Український театр ХХ століття: Антологія вистав. – Київ: Фенікс, 2012. – 944 с.: іл.; вкл.: 16 с.

3. Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 214-311.

4. Ковальчук О.В. Сценографічна практика у просторі ХХ ст.: київські реалії / О.В.Ковальчук. – Київ: Видавництво «Фенікс», 2019. – 272 с.: іл. 5. Український театральний костюм ХХ-ХХІ століть. Ескізи. – Львів, Київ, Харків: ГО «Галерея сценографії»; Музей театального, музичного і кіномистецтва України; Видавець Олександр Савчук, 2024. – 128 с.

30. Світова сцена першої чверті ХХІ ст.

Охарактеризувати кризу сталої концепції світоустрою й формування «нового гуманізму». Розповісти про рефлексію драматургії на події сучасності на прикладі творчості Мартіна МакДона. Проаналізувати рекомендовану п'єсу вказаного автора. Назвати знакові явища сучасного драматичного театру. Розповісти про шляхи деконструкції традиційного театру. Наголосити, що одним із них є постдраматичний театр. Назвати актуальні імена цього явища. Розказати про різновиди інтерактивних театральних видовищ. Пояснити, що таке імерсивний театр. Навести приклади нетрадиційних театральних видовищ та назвати актуальні імена.

Рекомендовані джерела:

1. Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 529-607.

2. Владимірова Н. Історія театру Західної Європи і США. Частина II. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимірова. – Київ: КНУТКіТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 91-157.

3. Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 214-311.

4. Клековкін О. Mise en scène: Ідеї. Концепції. Напрями / Олександр Клековкін. – Київ: Фенікс, 2017. — 800 с.

5. Паві П. Словник театру / Патріс Паві. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 640 с.

31. Сценографія у цифровому вимірі.

Розповісти про традиції й новаторство у сучасній сценографії та організації ігрового простору. Наголосити на ролі та місці сценічного світла у сучасній сценографії. Розкрити можливості використання сучасних

відеотехнологій у театрі. Розказати про використання цифрових технологій у сценічному оформленні. Охарактеризувати можливості 3D-мапінгу, просторової доповненої реальності та інших технологій створення віртуального сценічного оформлення. Наголосити на унікальності поєднання реального й віртуального у сучасній сценографії. Навести приклади використання новітніх цифрових технологій на сучасній українській сцені, зокрема, у Театрі на Подолі.

Рекомендовані джерела:

1. Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – С. 529-607.
2. Владимірова Н. Історія театру Західної Європи і США. Частина II. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимірова. – Київ: КНУТКіТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – С. 91-157.
3. Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 214-311.
4. Ковальчук О.В. Сценографічна практика у просторі ХХ ст.: київські реалії / О.В.Ковальчук. – Київ: Видавництво «Фенікс», 2019. – 272 с.: іл. 5. Український театральний костюм ХХ-ХХІ століть. Ескізи. – Львів, Київ, Харків: ГО «Галерея сценографії»; Музей театального, музичного і кіномистецтва України; Видавець Олександр Савчук, 2024. – 128 с.
6. Клековкін О. Mise en scène: Ідеї. Концепції. Напрями / Олександр Клековкін. – Київ: Фенікс, 2017. — 800 с.
7. Паві П. Словник театру / Патріс Паві. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 640 с.

32. Сучасний український театр в контексті світової театральної культури.

Наголосити на взаємопов'язаності проблем суспільного вибору України й розвитку національного сценічного мистецтва. Розкрити протиріччя існування сучасного українського театру, зокрема, зміну парадигми й поколінь. Назвати провідні сучасні українські драматичні театри. Навести відомі роботи українських режисерів, зокрема Дмитра Богомазова, Івана Уривського, Давида Петросяна. Розповісти про особливості функціонування українського театру в умовах війни. Наголосити на падінні російсько-радянської парадигми вивчення історії

театру та охарактеризувати сучасний погляд на вітчизняне й зарубіжне сценічне мистецтво.

Рекомендовані джерела:

1. Васильєв С., Чужина І., Соколенко Н., Салата О., Тукалевська О., Жила В. Український театр: шлях до себе. Здобутки. Виклики. Проблеми / Сергій Васильєв, Ірина Чужина, Надія Соколенко, Олена Салата, Оксана Тукалевська, В'ячеслав Жила. – Київ: ГО «Культурна Асамблея», 2018. – 145 с.
2. Лягущенко А. Український театр. Видатні діячі та менеджмент: Монографія / Андрій Лягущенко. – Київ: Мистецтво, 2021. – С. 231-428.
3. Український театр ХХ століття: Антологія вистав. – Київ: Фенікс, 2012. – 944 с.: іл.; вкл.: 16 с.
4. Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – С. 214-311.
5. Український театральний костюм ХХ-ХХІ століть. Ескізи. – Львів, Київ, Харків: ГО «Галерея сценографії»; Музей театального, музичного і кіномистецтва України; Видавець Олександр Савчук, 2024. – 128 с.
6. Клековкін О. Mise en scène: Ідеї. Концепції. Напрями / Олександр Клековкін. – Київ: Фенікс, 2017. — 800 с.
7. Паві П. Словник театру / Патріс Паві. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 640 с.
8. Лягущенко А. Театрознавство на роздоріжжях перформативних мистецтв. Головні вектори розвитку театрознавчої науки. Матеріали ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Український театр в сучасному соціокультурному просторі. Актуальні проблеми театрознавства». 15.05.2025 р. – Київ: Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого, 2025. С. 58-62.

Список рекомендованих драматургічних текстів

- Есхіл «Прометей закутий»
- Софокл «Антігона»
- Евріпід «Медея»
- Аристофан «Вершники», «Лісістрата»
- Середньовічний французький фарс «Адвокат П'єр Патлен»
- Лопе де Вега «Овеча криниця», «Собака на сіні»
- Шекспір В. «Ромео і Джульєтта», «Гамлет», «Отелло», «Макбет», «Король Лір», «Сон літньої ночі»

- Корнель П. «Сід»
- Мольєр Ж-Б. «Міщанин шляхтич», «Тартюф»
- Українські інтермедії до драми Якуба Гаватовича «Смерть Іоана Хрестителя»
- Шерідан Р.Б. «Школа лихослів'я»
- Бомарше П. «Шалений день, або Одруження Фігаро»
- Гольдоні К. «Слуга двом панам», «Господиня заїзду»
- Гоцци К. «Принцеса Турандот»
- Гете В. «Фауст»
- Шіллер Ф. «Розбійники»
- Котляревський І. «Енеїда», «Наталка-Полтавка»
- Квітка-Основ'яненко «Сватання на Гончарівці», «Шельменко денщик»
- Шевченко Т. «Назар Стодоля»
- Гюго В. «Рюї Блаз», «Ернані»
- Бюхнер «Войцек»
- Ростан Е. «Сірано де Бержерак»
- Метерлінк М. «Блакитний птах»
- Ібсен Г. «Пер Гюнт», «Ляльковий будиночок»
- Гоголь М. «Ревізор»
- Чехов А. «Чайка»
- О'Ніл Ю. «Любов під в'язами»
- Франко І. «Украдене щастя»
- Кропивницький М. «Дві сім'ї», «Пошились у дурні»
- Старицький М. «За двома зайцями», «Талан»
- Карпенко-Карий І. «Безталанна», «Житейське море»
- Леся Українка «Лісова пісня», «Камінний господар»
- Шоу Б. «Пігмаліон»
- Брехт Б. «Матінка Кураж і її діти», «Кар'єра Артуро Уї, яку можна було спинити», «Добра людина із Сичуані»
- Куліш М. «Народний Малахій», «Мина Мазайло», «Патетична соната»
- Ануї Ж. «Жайворонок», «Антігона»
- Йонеско Е. «Носороги»
- Камю А. «Калігула»
- Дюрренмат Ф. «Гостина старої дами»
- Вільямс Т. «Трамвай «Бажання»
- Олбі Е. «Не боюсь Вірджинії Вульф»
- Шварц І. «Дракон»
- Ружевич Т. «Картотека»
- Кочерга І. «Ярослав Мудрий»
- Багрянний І. «Генерал»
- МакДона М. «Королева краси з Лінана»

Джерела: Основні

1. Брокет О., Гілді Ф. Історія театру / Оскар Г. Брокет, Франклін Г. Гілді. – Львів: Літопис, 2014. – 730 с.
2. Васильєв С., Чужинова І., Соколенко Н., Салата О., Тукалевська О., Жила В. Український театр: шлях до себе. Здобутки. Виклики. Проблеми / Сергій Васильєв, Ірина Чужинова, Надія Соколенко, Олена Салата, Оксана Тукалевська, В'ячеслав Жила. – Київ: ГО «Культурна Асамблея», 2018. – 145 с.
3. Владимірова Н. Історія театру Західної Європи і США. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимірова. – Київ: КНУТКіТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – 204 с.
4. Владимірова Н. Історія театру Західної Європи і США. Частина II. Посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / Наталія Владимірова. – Київ: КНУТКіТ імені І.К.Карпенка-Карого, 2024. – 160 с.
5. Історія українського театру : у 3 т. Т.1: Від витоків до ХХ ст. – Київ: НАН України, ІМФЕ ім. М.Т.Рильського, 2017. – 668 с.
6. Історія українського театру : у 3 т. Т. 2: 1900-1945. – Київ: НАН України, ІМФЕ ім. М.Т.Рильського, 2009. – 876 с.
7. Лягущенко А. Український театр. Видатні діячі та менеджмент: Монографія / Андрій Лягущенко. – Київ: Мистецтво, 2021. – 495 с.: іл.
8. Пилипчук Р. Історія українського театру (від витоків до кінця ХІХ ст.) / Ростислав Пилипчук; Олександр Клековкін (передмова); НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України»; Львівський національний університет імені Івана Франка, Кафедра театрознавства та акторської майстерності. – Львів : Видавництво ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. – 356 с. + 32 с. іл.
9. Український театр ХХ століття: Антологія вистав. – Київ: Фенікс, 2012. – 944 с.: іл.; вкл.: 16 с.
10. Юдова-Романова. К. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії / Катерина Юдова-Романова. – Київ: Ліра-К, 2020. – 360 с.

Додаткові

1. Брук П. Жодних секретів. Думки про акторську майстерність і театр / Пітер Брук. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 136 с.
2. Годж С. Коротка історія мистецтв / С'юзі Годж. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2023. – 224 с.
3. Гротовський Є. Театр. Ритуал. Перформер / Єжи Гротовський. – Львів: Літопис, 1999. – 192 с.

4. Єрмакова Н. Березільська культура: Історія, досвід / Наталія Єрмакова. – Київ: Фенікс, 2012. – 512 с.
5. Клековкін О. Theatrica. Лексикон / Олександр Клековкін. – Київ: Фенікс, 2012. – 801 с.
6. Клековкін О. Античний театр: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів мистецтв і культури. Видання друге, доповнене і перероблене / Науковий редактор Р. Я. Пилипчук / Олександр Клековкін. – Київ: АртЕк, 2007. – 320 с.
7. Клековкін О. Mise en scène: Ідеї. Концепції. Напрями / Олександр Клековкін. – Київ: Фенікс, 2017. — 800 с.
8. Ковальчук О.В. Сценографічна практика у просторі ХХ ст.: київські реалії / О.В.Ковальчук. – Київ: Видавництво «Фенікс», 2019. – 272 с.: іл.
9. Крег Е.Г. Про мистецтво театру / Едвард Гордон Крег. – Київ: Мистецтво, 1974. – 320 с.
10. Мейєрхольд Вс. Мистецтво театру / Всеволод Мейєрхольд. – Львів: Простір М. – 64 с.
11. Паві П. Словник театру / Патріс Паві. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 640 с.
12. Райнгардт М. Я лише театроман / Макс Райнгардт. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 184 с. + іл.
13. Стайн Дж. Сучасна драматургія в теорії та театральній практиці. Книга 1. Реалізм і натуралізм. Переклад з англ. / Джон Стайн. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 256 с.
14. Стайн Дж. Сучасна драматургія в теорії та театральній практиці. Книга 2. Символізм, сюрреалізм і абсурд. Переклад з англ. / Джон Стайн. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 272 с.
15. Стайн Дж. Сучасна драматургія в теорії та театральній практиці. Книга 3. Експресіонізм та епічний театр. Переклад з англ. / Джон Стайн. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004. – 288 с.
16. Український театральний костюм ХХ-ХХІ століть. Ескізи. – Львів, Київ, Харків: ГО «Галерея сценографії»; Музей театального, музичного і кіномистецтва України; Видавець Олександр Савчук, 2024. – 128 с.

***Авторські публікації у періодичних наукових виданнях, що
включені до переліку фахових видань України та до наукометричних
баз***

1. Лягущенко А.Г. Вплив хореографічного мистецтва на розвиток театральної справи в Україні: історичний аспект. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – Київ: НАКККиМ, 2018, №4. – С. 305-310.

2. Лягущенко А.Г. Ритм епохи. Маловідомі сторінки історії народження балету «Болеро». Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого: Збірник наукових праць / Київський нац. ун-т театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – Київ, 2024. Вип. 35. С. 42-49.

3. Лягущенко А.Г. Паралелі театральної діяльності Павла Вірського та Сержа Лифаря. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого: Збірник наукових праць / Київський нац. ун-т театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – Київ, 2025. Вип. 36. С. 16-24.

4. Лягущенко А. Театрознавство на роздоріжжях перформативних мистецтв. Головні вектори розвитку театрознавчої науки. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Український театр в сучасному соціокультурному просторі. Актуальні проблеми театрознавства». 15.05.2025 р. – Київ: Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого, 2025. С. 58-62.

ІСТОРІЯ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА

Питання

1. Антична й середньовічна хореографічна спадщина та народження у Італії музично-танцювальних спектаклів.
2. Становлення балетного мистецтва у Франції за часів Людовика XIV.
3. Місце і роль танцю в комедіях – балетах Ж.Б. Мольєра
4. Самовизначення балету як самостійного театрального жанру.
5. Реформаторська діяльність Жана Жоржа Новера.
6. Творчість балетмейстера Жана Доберваля і його балет «Марна пересторога».
7. Стильові ознаки романтизму в балетному театрі.
8. Хореографічна творчість Філіппо Тальоні. Балет «Сільфіда» як маніфест романтичного балету.
9. Хореографічна творчість Жюля Перро. Балети «Жізель», «Есмеральда», «Корсар» та роль Жюля Перро у створенні цих шедеврів романтичного балету.
10. Хореографічна творчість Августа Бурнонвіля.
11. Видатні виконавиці романтичного балету.
12. Творча діяльність Артура Сен-Леона. Балет «Коппелія».
13. Криза в західноєвропейському балетному театрі другої половини XIX ст..
14. Розвиток балетної освіти.
15. Зародження і становлення танцю модерн.
16. Творчість Сержа Лифаря у контексті європейського хореографічного мистецтва
17. Розвиток української сценічної хореографії в репертуарі українського класичного театру корифеїв (80 років XIX ст. – початок XX ст.)
18. Особистість А. Дункан та її вплив на формування нового погляду на танець.
19. Творчість М. Грехем.
20. Балетмейстерська творчість Джорджа Баланчина.
21. Провідні напрямки сучасного американського балету (класика, модерн, неокласика, постмодерн, джаз та інші).
22. Пошуки нових стильових напрямків хореографії у Німеччині в XX ст.
23. Найбільш яскраві постаті світового балету другої половини XX ст.
24. Виникнення та становлення українського хореографічного мистецтва.

25. Творчість Павла Вірського – реформатора народно-сценічного танцю.
26. Українська національна балетна класика: «Пан Каньовський», «Лілея», «Лісова пісня».
27. Національний заслужений академічний ансамбль танцю України імені Павла Вірського.
28. Творча діяльність Миколи Трегубова.
29. Пошуки нових танцювальних форм і сучасної пластичної мови у балетах Анатолія Шекери.
30. Творчий феномен Аніко Рехвіашвілі.
31. Особливості розвитку українського хореографічного мистецтва наприкінці ХХ — на початку ХХІ століття.
32. Творчість сучасних українських балетмейстерів та артистів балету.

Анотації відповідей

1. Антична й середньовічна хореографічна спадщина та народження у Італії музично-танцювальних спектаклів.

Танець у Давній Греції розглядався як необхідна складова системи виховання, гармонійного розвитку особистості та засіб досягнення фізичної досконалості. Танцювальна культура перебувала у тісному зв'язку з культовими традиціями, трудовою діяльністю та суспільним життям. Важливе місце посідав танець у низовому (народному) театрі. Танцювальна культура Стародавньої Греції мала вагоме значення для формування європейської сценічної традиції.

Особливості розвитку культури Середньовіччя. Сільські народні обряди та свята були тісно пов'язані з трудовою діяльністю і зберігали елементи язичницьких вірувань та ритуалів. Найпростіші танці виступали невід'ємним атрибутом сільських свят, виконуючи обрядово-культову функцію.

Танець у «священних діях». Спочатку вони мали релігійний характер, однак поступово зазнавали секуляризації; з ХV століття в них проникають світські інтермедії, у яких танець посідає помітне місце.

Розвиток міст і міської культури. Середньовічні ярмарки стають осередками міського життя, сприяючи розвитку народного танцю та його зв'язку з цеховим ремеслом. Найпоширенішим танцем доби був бранль, що мав численні різновиди. Відбувається поступове ускладнення танцювальної лексики та просторового малюнка, виникає парний танець.

Лицарська культура і придворний танець. Під впливом лицарської культури формується придворний танець. «Шляхетні» танці — басданси — відзначалися урочистим, повільним характером. Значного поширення

набувають променадні танці-процесії. Відбувається процес формування бального танцю.

Професіоналізація танцю. З'являються перші танцмейстери, діяльність яких сприяла становленню танцювальної школи — прообразу майбутньої балетної системи. Послідовно формується професійне танцювальне мистецтво.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Медвідь Т.А. Історія хореографічного мистецтва від витоків до епохи Просвітництва : навч. посіб. для студентів напрямку підготовки (спеціальності) «Хореографія» вищих навчальних закладів. Херсон : МПП «Издательство «ІТ», 2015. 240 с.

Додаткові

1. Слівінська А. Ф., Цветкова Л. Ю. Куртуазні мотиви в мистецтві високого Середньовіччя. Вісник НАККиМ. 2021. №1. С. 71-75
2. Цветкова Л. Придворні танці в культурі західноєвропейського Високого Середньовіччя. Танцювальні студії. 2020. Т. 3. №1. С. 10-23
3. Homans Jennifer, (2010), Apollo's Angels: A History Of Ballet, Random House Publishing Group, 643 pages. URL: <http://flibusta.site/b/588276/read>

2. Становлення балетного мистецтва у Франції за часів Людовика XIV.

Жанрова різноманітність придворних балетів першої половини XVII століття. У цей період сформувалися різні типи придворних вистав: балети-маскаради, драматичні балети, балети з виходами, які поєднували танець, музику, поезію, сценографію та елементи театралізованого дійства.

Класицизм як художній стиль. Класицизм визначив нормативну естетику французького мистецтва XVII століття, що ґрунтувалася на принципах гармонії, впорядкованості, симетрії, ясності форми та підпорядкування елементів цілому. У балетному театрі це виявилось в чіткій композиційній структурі, ієрархії образів, унормуванні лексики та посиленні ролі сценічної драматургії.

Значення творчості Жана-Батіста Люлі. Творчість Ж. Б. Люлі відіграла ключову роль у розвитку французького балетного театру. Його опери-балети, побудовані на системі балетних дивертисментів, сприяли професіоналізації масового танцю та становленню сценічних форм виражального танцю. Композитор експериментував із музично-драматургічною організацією танцю, розширюючи його образно-виражальні можливості.

Діяльність П'єра Бошана. П. Бошан зробив визначальний внесок у вдосконалення техніки танцювального мистецтва, систематизацію рухової лексики та формування принципів академічного танцю.

Заснування Королівської академії танцю (1661). Створення Академії стало важливим кроком до професіоналізації балетного мистецтва та утвердження єдиної виконавської школи. Діяльність Академії під керівництвом П. Бошана була спрямована на унормування техніки, підготовку професійних виконавців і формування основ балетної педагогіки.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Медвідь Т.А. Історія хореографічного мистецтва від витоків до епохи Просвітництва : навч. посіб. для студентів напрямку підготовки (спеціальності) «Хореографія» вищих навчальних закладів. Херсон : МПП «Издательство «ІТ», 2015. 240 с.

Додаткові

1. Рехвіашвілі А. Ю., Білаш О. С. Мистецтво балетмейстера : навч. посіб. Київ : КНУКіМ, 2017. 152 с.

2. Nomans Jennifer, (2010), Apollo's Angels: A History Of Ballet, Random House Publishing Group, 643 pages. URL: <http://flibusta.site/b/588276/read>

3. Місце і роль танцю в комедіях – балетах Ж.Б. Мольєра

Особливістю танцювальних інтермедій у комедіях-балетах Жана-Батіста Мольєра є їх підпорядкованість драматургічним завданням вистави. Танцювальні епізоди органічно вплітаються в розвиток сценічної дії, сприяють розкриттю характерів персонажів і підсилюють комічний ефект.

Показовими зразками жанру є комедії-балети «Докучні» та «Міщанин у дворянстві», у яких інтермедії насичені елементами танцювальної буфонади, виразної пантоміми та характерних сценічних жестів. Вони не мають самостійного значення, а підпорядковуються драматичній логіці твору та музичній структурі.

Танцювальні інтермедії у комедіях-балетах Мольєра тісно пов'язані з музикою, ритмом сценічної дії та словесним текстом, що забезпечує цілісність жанру і сприяє розвитку синтетичної форми театральної вистави.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Медвідь Т.А. Історія хореографічного мистецтва від витоків до епохи Просвітництва : навч. посіб. для студентів напрямку підготовки (спеціальності) «Хореографія» вищих навчальних закладів. Херсон : МПП «Издательство «ІТ», 2015. 240 с.

Додаткові

1. Рехвіашвілі А. Ю., Білаш О. С. Мистецтво балетмейстера : навч. посіб. Київ : КНУКіМ, 2017. 152 с.

2. Nomans Jennifer, (2010), Apollo's Angels: A History Of Ballet, Random House Publishing Group, 643 pages. URL: <http://flibusta.site/b/588276/read>

4. Самовизначення балету як самостійного театрального жанру.

Історико-культурні передумови розвитку англійського театру першої половини XVIII століття.

Творчість Дж. Уівера (1673–1760). Нова концепція балетного мистецтва, викладена в праці «Досвід про історію танцю», її просвітницький характер.

Просвітництво як ідейний рух.

Погляди філософів-енциклопедистів на роль і завдання балетного театру. Самовизначення балету як самостійного театрального жанру.

Австрійська балетна культура XVIII століття.

Зумовленість формування стильових особливостей австрійської культури багатонаціональним складом Австрійської імперії. Італійський вплив на становлення австрійської музичної культури. Творчість Ф. Хільфердінга та новаторський характер його постановницьких принципів. Звернення до драматургії класицизму. Казково-міфологічна тематика в його балетах.

Творчість Г. Анджьоліні як послідовника Ф. Хільфердінга. Співпраця з Х. Глюком у балетах «Кам'яний гість», «Осада Цитери», «Семіраміда». Роль хореографа у розвитку балетного театру.

Виконавське мистецтво.

Творчість Г. Вестриса, М. Гарделя, Аллана, Гімар як приклад становлення високого професіоналізму виконавців у балетному театрі XVIII століття.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Медвідь Т.А. Історія хореографічного мистецтва від витоків до епохи Просвітництва : навч. посіб. для студентів напрямку підготовки (спеціальності) «Хореографія» вищих навчальних закладів. Херсон : МПП «Издательство «ІТ», 2015. 240 с.

Додаткові

1. Рехвіашвілі А. Ю., Білаш О. С. Мистецтво балетмейстера : навч. посіб. Київ : КНУКиМ, 2017. 152 с.
2. Nomans Jennifer, (2010), Apollo's Angels: A History Of Ballet, Random House Publishing Group, 643 pages. URL: <http://flibusta.site/b/588276/read>

5. Реформаторська діяльність Жана Жоржа Новера.

Творчість Ж.-Ж. Новера — реформатора балетного театру. Реформування дивертисменту в його діяльності. Праця «Листи про танець і балети» як творчий маніфест і теоретичне обґрунтування необхідності реформ у балетному театрі. Сценічне втілення реформаторських принципів Новера в балетах «Медея і Язон», «Смерть Геркулеса». Значення спадщини Новера для подальшого розвитку балетного театру.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Медвідь Т.А. Історія хореографічного мистецтва від витоків до епохи Просвітництва : навч. посіб. для студентів напрямку підготовки (спеціальності) «Хореографія» вищих навчальних закладів. Херсон : МПП «Издательство «ІТ», 2015. 240 с.

Додаткові

1. Рехвіашвілі А. Ю., Білаш О. С. Мистецтво балетмейстера : навч. посіб. Київ : КНУКіМ, 2017. 152 с.
2. Nomans Jennifer, (2010), Apollo's Angels: A History Of Ballet, Random House Publishing Group, 643 pages. URL: <http://flibusta.site/b/588276/read>

6. Творчість балетмейстера Жана Доберваля і його балет «Марна пересторога».

Ідейно-стильові ознаки преромантизму.

Балетний театр періоду Великої французької буржуазної революції. Вияв стильових ознак преромантизму в балетному театрі кінця XVIII століття.

Творчість Ж. Доберваля.

Реформа змістової основи балету як відображення нових тенденцій у мистецтві. Балет «Марна пересторога» (1789) як зразок оновленої балетної естетики. Відображення у виставі світосприйняття нового суспільного класу. Життєва достовірність і психологічна переконливість характерів, засоби їх хореографічного втілення.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Медвідь Т.А. Історія хореографічного мистецтва від витоків до епохи Просвітництва : навч. посіб. для студентів напрямку підготовки (спеціальності) «Хореографія» вищих навчальних закладів. Херсон : МПП «Издательство «ІТ», 2015. 240 с.

Додаткові

1. Nomans Jennifer, (2010), Apollo's Angels: A History Of Ballet, Random House Publishing Group, 643 pages. URL: <http://flibusta.site/b/588276/read>

7. Стильові ознаки романтизму в балетному театрі.

У процесі формування романтичних образів утверджується ідеалістичне бачення людини, яке розкривається через протиріччя між мрією та дійсністю. Центральними постатями романтичного балету стають герої, доля яких трагічно завершується внаслідок конфлікту з реальністю.

Романтичні балетні драми цього періоду будуються на зіткненні сильних пристрастей, піднесених почуттів і фатальних обставин. Про це яскраво свідчать постановки таких балетів, як «Есмеральда» Ж. Перро

(1844) та «Корсар» Ж. Мазільє (1856), у яких виразно втілено естетику романтизму, загострену емоційність і драматизм сценічних образів.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Панчук Н. Балетна вистава епохи романтизму в сучасній історіографії. *Соціально-гуманітарний вісник*: зб. наук. пр. – Вип. 38. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2021. С. 22 – 26.
2. Москалик Д. Лібрето балетних вистав: від романтизму до постмодерну. *Соціально-гуманітарний вісник*: зб. наук. пр. – Вип. 38. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2021. С. 29 – 31.

Додаткові

1. Nomans Jennifer, (2010), *Apollo's Angels: A History Of Ballet*, Random House Publishing Group, 643 pages. URL: <http://flibusta.site/b/588276/read>

8. Хореографічна творчість Філіппо Тальоні. Балет «Сільфіда» як маніфест романтичного балету.

Балетмейстерська діяльність на провідних європейських сценах. Узагальнення практичного досвіду сучасників. Формування нової школи танцю на основі поєднання принципів французької та італійської хореографічних традицій. Оновлення естетичних критеріїв балетної образності у балеті Ж. Шнейцгоффера «Сильфіда» (1832). Перетворення танцю на провідний засіб художньої виразності балетної вистави, наділення його поетичним змістом.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Панчук Н. Балетна вистава епохи романтизму в сучасній історіографії. *Соціально-гуманітарний вісник*: зб. наук. пр. – Вип. 38. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2021. С. 22 – 26.
2. Москалик Д. Лібрето балетних вистав: від романтизму до постмодерну. *Соціально-гуманітарний вісник*: зб. наук. пр. – Вип. 38. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2021. С. 29 – 31.

Додаткові

1. Nomans Jennifer, (2010), *Apollo's Angels: A History Of Ballet*, Random House Publishing Group, 643 pages. URL: <http://flibusta.site/b/588276/read>

9. Хореографічна творчість Жюля Перро. Балети «Жізель», «Есмеральда» та роль Жюля Перро у створенні цих шедеврів романтичного балету.

Формування творчої особистості хореографа. Перші балетмейстерські постановки «Любовне побачення», «Кобольд». Роль Ж. Перро у створенні балету А. Адана «Жизель». Розширення тематичного

кола та оновлення виражальних засобів у виставах лондонського періоду. Жанр побутово-історичної драми в балеті Ц. Пуні «Есмеральда». *Pas de quatre* як спроба і зразок втілення художньої ідеї засобами «чистого» танцю.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Панчук Н. Балетна вистава епохи романтизму в сучасній історіографії. *Соціально-гуманітарний вісник*: зб. наук. пр. – Вип. 38. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2021. С. 22 – 26.
2. Москалик Д. Лібрето балетних вистав: від романтизму до постмодерну. *Соціально-гуманітарний вісник*: зб. наук. пр. – Вип. 38. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2021. С. 29 – 31.

Додаткові

1. Homans Jennifer, (2010), *Apollo's Angels: A History Of Ballet*, Random House Publishing Group, 643 pages. URL: <http://flibusta.site/b/588276/read>

10. Хореографічна творчість Августа Бурнонвіля.

Датський артист, педагог і балетмейстер, представник романтичної школи танцю, який поєднував у своїх постановках класичний і характерний танець. Він поставив понад 50 балетних вистав, переважно на музику своїх сучасників, серед яких «Вальдемар» (1835) і «Свято і Альбано» (1839) Фреліха, «Сільфіда» Левеншелля (1836), «Неаполь, чи Рибалка і його наречена» (1842), «Далеко від Данії» Глезера (1860) та інші. Творчість Бурнонвіля надала балетному мистецтву Данії національного колориту й художньої самобутності, а розроблена ним методика викладання класичного танцю заклала підвалини датської балетної школи та вплинула на подальший розвиток європейського балету.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Панчук Н. Балетна вистава епохи романтизму в сучасній історіографії. *Соціально-гуманітарний вісник*: зб. наук. пр. – Вип. 38. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2021. С. 22 – 26.
2. Москалик Д. Лібрето балетних вистав: від романтизму до постмодерну. *Соціально-гуманітарний вісник*: зб. наук. пр. – Вип. 38. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2021. С. 29 – 31.

Додаткові

1. Homans Jennifer, (2010), *Apollo's Angels: A History Of Ballet*, Random House Publishing Group, 643 pages. URL: <http://flibusta.site/b/588276/read>

11. Видатні виконавиці романтичного балету.

Марія Тальоні (1804–1884).

Марія Тальоні стала символом романтичного балету. Новаторським було її трактування партії Флори в балеті «Зефір і Флора» Ш. Дідло, де утверджувалася нова якість танцювальної манери. Вагомою є також роль Золое в опері-балеті «Бог і баядера» Ф. Тальоні. Творчість Марії Тальоні ознаменувала розширення лексичних можливостей хореографії, утвердження природності, легкості, духовної піднесеності та сценічної цнотливості танцю. Її індивідуальність стала підґрунтям для формування нових виражальних засобів балету, а партія Сильфіди — програмною роллю епохи романтизму.

Фанні Ельслер (1810–1884).

Фанні Ельслер утвердила техніку так званого «тактового» (характерного) танцю як ознаку яскравої індивідуальності. Її репертуар відзначався жанровою різноманітністю: «Марна пересторога», «Ніна, або Божевільна від кохання», «Німа з Портічі» та ін. Балерина поєднувала досконалу техніку з високою акторською майстерністю, переконливо втілюючи різнохарактерні образи. Значне місце у її творчості посідали форми сценічного характерного танцю, технікою якого вона володіла віртуозно.

Фанні Черріто (1817–1909).

Творчість Фанні Черріто пов'язана з новим трактуванням партій романтичного репертуару, в якому простежується тенденція до наближення сценічних образів до реальності, посилення драматичної виразності та життєвої переконливості.

Карлотта Грізі (1819–1899).

Карлотта Грізі прославилася передусім виконанням партії Жізелі в однойменному балеті, де поєдналися досконалість техніки, легкість танцю та глибина акторської гри. У балеті «Наяда та рибак» вона втілила жіночність і грацію, в «Есмеральді» — наївність і зворушливість образу.

«Pas de quatre».

Балетний дивертисмент «Pas de quatre» у постановці Жюля Перро на музику Цезаря Пуні став унікальним явищем епохи. Кожна з варіацій була створена таким чином, щоб найповніше розкрити артистичні та технічні можливості чотирьох видатних балерин романтизму, підкреслюючи індивідуальність кожної.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Панчук Н. Балетна вистава епохи романтизму в сучасній історіографії. *Соціально-гуманітарний вісник*: зб. наук. пр. — Вип. 38. — Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2021. С. 22 – 26.
2. Москалик Д. Лібрето балетних вистав: від романтизму до постмодерну. *Соціально-гуманітарний вісник*: зб. наук. пр. — Вип. 38. — Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2021. С. 29 – 31.

Додаткові

1. Homans Jennifer, (2010), Apollo's Angels: A History Of Ballet, Random House Publishing Group, 643 pages. URL: <http://flibusta.site/b/588276/read>

12. Творча діяльність Артура Сен-Леона. Балет «Коппелія».

Артур Сен-Леон був ініціатором створення балету «Коппелія» і автором його оригінальної хореографії.

Балет було створено у 1870 році на музику французького композитора Лео Деліба — автора балетів, опер і оперет. Лібрето написав Шарль-Луї-Етьєн Нюїттер, відомий французький лібретист і письменник. За основу сюжету було взято новелу письменника-романтика Ернста Теодора Амадея Гофмана «Пісочна людина», у якій ідеться про захоплення юнака механічною лялькою, створеною майстром Коппеліусом.

Хореографія Артура Сен-Леона вирізняється розмаїттям варіацій, поєднанням класичного й характерного танцю та збагаченням балетної лексики новими виразовими засобами.

Балет «Коппелія» традиційно розглядають як один із останніх балетів романтичного напрямку, що водночас відкриває шлях до подальшого розвитку класичного балету.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Москалик Д. Лібрето балетних вистав: від романтизму до постмодерну. *Соціально-гуманітарний вісник*: зб. наук. пр. – Вип. 38. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2021. С. 29 – 31.
2. Панчук Н. Балетна вистава епохи романтизму в сучасній історіографії. *Соціально-гуманітарний вісник*: зб. наук. пр. – Вип. 38. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2021. С. 22 – 26.

Додаткові

1. Рехвіашвілі А. Ю., Білаш О. С. Мистецтво балетмейстера : навч. посіб. Київ : КНУКіМ, 2017. 152 с.
2. Homans Jennifer, (2010), Apollo's Angels: A History Of Ballet, Random House Publishing Group, 643 pages. URL: <http://flibusta.site/b/588276/read>

13. Криза в західноєвропейському балетному театрі другої половини XIX ст..

Балети-феєрії як феномен західноєвропейського балетного театру.

Виникнення жанру балету-феєрії в Італії та його поширення в країнах Європи. Діяльність Л. Манцотті. Балет Ф. Маренко «Ексельсіор» як репрезентативний зразок жанру феєрії. Балети-феєрії як провідний жанр західноєвропейського балетного театру останньої чверті XIX століття.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Москалик Д. Лібрето балетних вистав: від романтизму до постмодерну. *Соціально-гуманітарний вісник*: зб. наук. пр. – Вип. 38. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2021. С. 29 – 31.
2. Панчук Н. Балетна вистава епохи романтизму в сучасній історіографії. *Соціально-гуманітарний вісник*: зб. наук. пр. – Вип. 38. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2021. С. 22 – 26.

Додаткові

1. Рехвіашвілі А. Ю., Білаш О. С. Мистецтво балетмейстера : навч. посіб. Київ : КНУКіМ, 2017. 152 с.
2. Homans Jennifer, (2010), Apollo's Angels: A History Of Ballet, Random House Publishing Group, 643 pages. URL: <http://flibusta.site/b/588276/read>

14. Розвиток балетної освіти.

Перші танцмейстери.

У 1661 році Людовік XIV заснував Королівську академію танцю.

В 1669 році була відкрита Королівська академія музики, яку очолив Жан Батіст Люлі, а в 1672 році в рамках цієї академії була відкрита танцювальна академія танцю. (зараз це балет Паризької опери, найстаріший балетний заклад в світі).

Балетна школа театру «Ла Скала» (італ. Scuola di Ballo del Teatro alla Scala) — навчальний заклад, заснований в Мілані в 1813 році при театрі «Ла Скала».

Королівська школа балету — одна з найкращих у світі балетних шкіл, заснована у Лондоні 1926 року англо-ірландською балериною та хореографом Нінетт де Валуа.

Не можна оминати історичний факт створення Академії російського балету. Просто по фактам у 1738 році, в Санкт-Петербурзі, балетна школа, яка згодом набула статусу Академії російського балету. 1773 Указом Катерини II при Московському виховному будинку було створено класи витончених мистецтв, до складу яких входив і клас танцю.

Після жовтневого перевороту в радянській країні майже всі спеціалізовані навчальні заклади отримують статус технікумів. Хореографічні навчальні заклади не стали виключенням. Ленінградський хореографічний технікум... Одеський технікум мистецтв... тощо І, майже у всіх столицях республік радянського союзу створюються хореографічні технікуми, зокрема і в Києві (1935р.). І згодом вони набувають статусу хореографічних училищ.

КМАТ імені Сержа Лифаря - бере свій початок з громадської організації Українська Академія Танцю, що була створена в січні 1994 року за ініціативою Ю. О. Станішевського та А.Г. Лягуценка при Національній опері України на хвилі повернення в Україну постаті – Сержа Лифаря.

Заклади вищої освіти за спеціальністю 024 «хореографія».

15. Зародження і становлення танцю модерн.

Передумови виникнення танцю модерн.

Пошуки Ф. Дельсарта нової системи художнього виховання та його внесок у формування виразної пластичної мови руху.

Система Е. Жак-Далькроза.

Ритм як синтезуючий елемент органічного поєднання музики і пластики, що став основою ритмічної гімнастики та нового підходу до тілесного виховання.

Особистість А. Дункан та її вплив на формування нового розуміння танцю.

Заперечення естетики класичного балетного театру. Звільнення танцю від умовних канонів, звернення до пластичної свободи рухів, природності та емоційної безпосередності як засобів художнього висловлювання.

Американська школа танцю модерн.

Пошуки нових пластичних засобів для відтворення внутрішнього світу людини. Значення діяльності школи «Денішоун» у становленні танцю модерн та формуванні професійної системи підготовки виконавців.

Творчість М. Грехем.

Розробка експресивної хореографічної мови, що ґрунтується на принципах напруги та розслаблення, психологічній виразності руху.

Експресивний танець у творчості німецьких хореографів.

Формування німецького напрямку танцю модерн, орієнтованого на вираження внутрішніх емоційних і екзистенційних станів людини.

Балетмейстерська творчість Джорджа Баланчина.

Неокласичний танець, відхід від традиційних канонів класичного балету. У центрі вистави є сам танець, тоді як драматургія, костюми, декорації та сценічні ефекти зводяться до мінімуму. Безсюжетний балет - провідна форма творчої діяльності хореографа.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Білаш П. М. Балетмейстерське мистецтво і становлення української сценічної хореографії у контексті розвитку європейської художньої культури 10-30-х років XX століття: дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.01 / Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2004.
2. Чепалов О.І. Хореографічний театр Західної Європи XX ст. : монографія. Харків : ХДАК, 2007. 344 с.

16. Творчість Сержа Лифаря у контексті європейського хореографічного мистецтва.

Навчання в «Центростудії», клас Броніслави Ніжинської.

Епізодичні ролі у виставах антрепризи «Русські сезони». Провідні партії у балетах М. Фокіна, Л. Мясіна, Дж. Баланчина, Б. Ніжинської.

Контакти з П. Валері, Ж. Кокто, П. Пікассо, С. Прокоф'євим, Е. Саті.

Робота в Grand Opera. «Творіння Прометея» (1929), «На Дніпрі» С. Прокоф'єва (1932), «Ікар» (1935), «Давид» (1936), «Сюїта в білому» (1943), «Міражі» (1944), «Федра» (1950), «Ромео і Джульєтта» С. Прокоф'єва (1955) та інші.

Інститут хореографії (Французька академія танцю), з 1955 року викладав історію і теорію танцю в Сорбонні. Автор понад двадцяти наукових праць, серед яких «Маніфест хореографа» (1935) та «Історія балету» (1966).

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Данилюк У. І. Студії танцю у культурно-мистецькій житті Києва 1910–1920-х рр. : дис. доктора філософії / Київський національний університет культури і мистецтв. Київ, 2022. 199 с.

2. Чепалов О.І. Хореографічний театр Західної Європи ХХ ст. : монографія. Харків : ХДАК, 2007. 344 с.

Додаткові

1. Ліфар Серж (1905 – 1986). Спогади Ікара. Київ : Пульсарі, 2007. 185 с.

2. Медвідь Т.А. Феномен Сержа Лифаря в світовому хореографічному мистецтві. Науково-дослідна робота молодих учених: стан, проблеми, перспективи: матеріали Всеукр.наук.-практ.інтернет-конф.: 2–6 грудня 2013 р., Херсон. Херсон : ХДУ, 2013. С.117–124.

17. Розвиток української сценічної хореографії в репертуарі українського класичного театру корифеїв (80 років ХІХ ст. – початок ХХ ст.)

Українська сценічна хореографія в репертуарі театру корифеїв

- особливості використання народного танцю;
- синтез драматичного театру, музики й танцю;
- значення цього етапу для формування національної сценічної традиції.

Український народний танець на межі ХІХ–ХХ століть

- тенденції сценізації та стилізації;
- творчий внесок В. Верховинця, Х. Ніжинського, М. Соболя;
- формування методологічних засад української сценічної хореографії.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Лягущенко А. Г. Український театр. Видатні діячі та менеджмент. - Київ : Мистецтво, 2021. - 495 с. :

2. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ, 1998. 728 с.
3. Станішевський Ю. О. Балетний театр Радянської України 1925–1985: шляхи і проблеми розвитку. Київ : Музична Україна, 1986. 240 с

Додаткові

1. Верховинець В. М. Теорія українського народного. Київ : Музична Україна, 1990. 151 с.
2. Гуменюк А. І. Народне хореографічне мистецтво України. Київ : Видавництво АНУРСР, 1963. 235 с.
3. Козинко Л. Термінологія українського народного танцю в дослідженнях В. Верховинця, В. Авраменка та А. Гуменюка. *Танцювальні студії*. Том 6 № 2, 2023. С. 145 – 154.
4. Черниш Д.О., Кундис Р. Ю., Започаткування українського народного танцю у драматичних виставах кінця XIX – початку XX століття. «Young Scientist», № 11 (75), November, 2019. С. 887 – 889.

18. Особистість А. Дункан та її вплив на формування нового погляду на танець.

Айседора Дункан (1877–1927) — одна з провідних представниць вільного танцю, яка започаткувала принципово новий підхід до хореографії, заснований на природності руху, духовній виразності та відмові від канонів класичного балету. Під впливом ідей Ф. Фребеля, Ф. Дельсарта, А. Шопенгауера і Ф. Ніцше вона сформулювала естетику «танцю майбутнього», утверджуючи танець як високу форму мистецтва. Дункан стала однією з перших виконавиць моноспектаклів, працювала з «чистою» музикою, а її творчість сприяла формуванню напрямів Podiumstanz та Ausdruckstanz. Її спадщина полягає не в репертуарі, а в ідейному впливі на становлення сучасної хореографії.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Білаш П. М. Балетмейстерське мистецтво і становлення української сценічної хореографії у контексті розвитку європейської художньої культури 10-30-х років XX століття: дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.01 / Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2004.
2. Чепалов О.І. Хореографічний театр Західної Європи XX ст. : монографія. Харків : ХДАК, 2007. 344 с.

19. Творчість М. Грехем.

Марта Грем — одна з ключових постатей сучасної хореографії, співзасновниця напряму модерн-данс і перша хореографка, яка системно сформулювала основи нової танцювальної техніки: її закони, форми та термінологію. Техніка Марти Грем і сьогодні вивчається в усьому світі як

фундамент сучасного танцю. Незалежно від стилістичної орієнтації, більшість професійних танцівників знайомі з її базовими принципами — contraction та release (скорочення/видих і розширення/вдих).

У своїй творчості Марта Грем прагнула відобразити риси американського характеру, осмислити образ людини періоду заселення Америки (балети «Кордон», «Весна в Аппалачах»), а згодом звернулася до античної та біблійної міфології.

Хореографії Грем притаманні глибокий психологізм, ускладнена метафоричність і драматична насиченість рухової мови. Вона розглядала танець як шлях самопізнання і засіб виявлення підсвідомого та тонких емоційних станів. Її рухи не були прямим реалістичним відображенням почуттів — вони набували метафоричного й гіперболізованого характеру, створюючи хореографічну мову, здатну передати складний спектр людських переживань.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Білаш П. М. Балетмейстерське мистецтво і становлення української сценічної хореографії у контексті розвитку європейської художньої культури 10-30-х років XX століття: дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.01 / Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2004.
2. Чепалов О.І. Хореографічний театр Західної Європи XX ст. : монографія. Харків : ХДАК, 2007. 344 с.

20. Балетмейстерська творчість Джорджа Баланчина.

Джордж Баланчин мав ґрунтовну музичну освіту, здобуту в Петроградській консерваторії, де навчався за класами фортепіано та композиції. Це професійне музичне підґрунтя дозволяло хореографу тонко відчувати структуру музики, усвідомлювати її драматургічну роль у балетній постановці та працювати з нею як із самодостатнім художнім матеріалом. Водночас Баланчину було притаманне аналітичне, майже математичне мислення, у якому краса руху, чіткість і плавність ліній ставали основою хореографічної композиції. Глибоке осмислення музичної форми, відчуття звукового простору й композиційної логіки давали змогу віртуозно трансформувати навіть твори другорядного репертуару — зокрема ранню «Симфонію до мажор» Ж. Бізе — у повноцінні музично-хореографічні шедеври, де можливі композиторські недоліки переосмислювалися як оригінальні балетмейстерські рішення.

Зміцнення позицій Баланчина як новатора в хореографічному мистецтві тісно пов'язане з його багаторічною співпрацею з композитором Ігорем Стравінським. Їх об'єднували спільні погляди на класичний балет і його роль у сучасному танці. У результаті майже сорокарічного творчого діалогу були створені знакові постановки: «Аполлон Мусагет» (1928),

«Орфей» (1948), «Агон» (1957). Особливе значення має балет «Аполлон Мусагет» — один із перших зразків безсюжетного балету, що вражає рафінованою естетикою, витонченістю пластики та цілісністю хореографічної мови. У цій постановці музика постає не як супровід, а як фундамент формування танцювального образу, стиль якого безпосередньо впливає з мелодійної та структурної логіки партитури.

Неокласичний танець, засновником якого вважають Баланчина, означає відхід від наративності й зовнішньої видовищності традиційного класичного балету. У центрі вистави перебуває сам танець, тоді як драматургія, костюми, декорації та сценічні ефекти зведені до мінімуму. Провідною формою творчості хореографа стає безсюжетний балет. Звертаючись переважно до інструментально-симфонічної музики, Баланчин перекладав її структуру на мову танцю, ретельно враховуючи як принципи формоутворення, так і найтонші деталі музичної тканини. У результаті виникали постановки, в яких музика і рух зливалися в гармонійну, архітектонічно вивірену художню цілісність.

Рекомендовані джерела

Основні

1. Москалик Д. Лібрето балетних вистав: від романтизму до постмодерну. *Соціально-гуманітарний вісник*: зб. наук. пр. – Вип. 38. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2021. С. 29 – 31.
2. Погребняк М. Нові напрями театрального танцю ХХ – поч. ХХІ ст.ст.: історико-культурні передумови, кроскультурні зв'язки, стильова типологія : монографія. Полтава : ПП «Астроя», 2020. 327 с.
3. Чепалов О.І. Хореографічний театр Західної Європи ХХ ст. : монографія. Харків : ХДАК, 2007. 344 с.

Додаткові

1. Рехвіашвілі А. Ю., Білаш О. С. Мистецтво балетмейстера : навч. посіб. Київ : КНУКіМ, 2017. 152 с.

21. Провідні напрямки сучасного американського балету (класика, модерн, неокласика, постмодерн, джаз та інші).

Види танцювального мистецтва:

Сучасний танець (Contemporary Dance)

Сучасний танець — це галузь танцювального мистецтва, що охоплює техніки й стилі ХХ — початку ХХІ століття, сформовані на основі модерн-танцю та постмодерн-танцю в Європі та США. У цьому напрямі танець розглядається як засіб розвитку тіла виконавця та формування індивідуальної рухової лексики. Йому притаманні синтетичність, відкритість до різних стилів, дослідницька спрямованість, інтерес до філософії руху та можливостей людського тіла.

Вільний пластичний танець

Виник на межі XIX–XX століть, насамперед завдяки творчості Айседори Дункан. Ґрунтується на філософсько-художній концепції «танцю майбутнього», натхненній античним ідеалом гармонійного розвитку людини. Вільний пластичний танець утверджує природність руху, індивідуальність, самовираження та танець як засіб самопізнання.

Танець модерн (Modern Dance)

Напрямок танцювального мистецтва, що сформувався на початку XX століття в Європі та США як альтернатива класичному балету. Для нього характерні відмова від академічних канонів, звернення до внутрішніх імпульсів, психологічної та тілесної виразності. Провідні представники: Марта Грем, Доріс Хамфрі, Чарлз Вейдман, Мері Вігман, Ханья Хольм, Хосе Лимон, Лестер Хортон, Ерік Хоукінс, Лої Фуллер, Рут Сен-Дені, Тед Шоун, Айседора Дункан.

Танець постмодерн (Postmodern Dance)

Сформувався у 1960–1970-х роках у США та Європі. Характеризується руйнуванням традиційних уявлень про сценічний танець, зверненням до буденних рухів, імпровізації, випадковості, концептуальності. Представники: Мерс Каннінгем, Алвін Ейлі, Пол Тейлор, Алвін Ніколаїс, Тріша Браун, Таллі Бітті, Дональд Мак-Кейл.

Release-based technique (реліз-техніка)

Сучасна техніка, заснована на принципі звільнення зайвого м'язового напруження, економності руху та усвідомленої роботи з тілом.

Контактна імпровізація (Contact Improvisation)

Техніка сучасного танцю, що виникла у США наприкінці XX століття. ґрунтується на фізичному контакті як відправній точці імпровізації (передача ваги, баланс, падіння, переكاتи, підтримки, підйоми).

Рекомендовані джерела

Основні

1. Білаш П. М. Балетмейстерське мистецтво і становлення української сценічної хореографії у контексті розвитку європейської художньої культури 10-30-х років XX століття: дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.01 / Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2004.

Додаткові

1. Драч, Т. Вплив творчості Піни Бауш на розвиток танцю – модерн Україні. *Молодий вчений*, 12 (124), 2023, С. 72-75.
2. Перова Г., Гладка Л., Становлення танцю модерн: від індивідуальних стилів до шкіл., *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку* (напрямок: Мистецтвознавство), 2019, № 32, С. 94 -99.
3. Сирбу Г., Музично-хореографічні експерименти в спільних проєктах Джона Кейджа та Мерса Каннінгема як досвід переосмислення традиції.

Вісник державної академії керівних кадрів культури і мистецтва, № 4, 2023,
С. 128 – 134.

22. Пошуки нових стильових напрямків хореографії у Німеччині в ХХ ст.

Термін «виразний танець» (Ausdruckstanz) втілює основні ідеї експресіонізму в хореографії Австрії, Німеччини та скандинавських країн. Його розвиток пов'язаний з іменами таких хореографів, як М. Вігман, Г. Палуцца та інші.

Теоретиком «виразного» танцю став Р. Лабан, який, розвиваючи ідеї Ф. Дельсарта, створив нову теорію руху і форм, побудовану на законах простору, ритму та структурних принципах, запозичених з академічного балету. Його система стала фундаментом вільного та експресивного танцю, а також сучасної хореографічної педагогіки й нотації руху.

Одним із провідних представників і засновників експресіоністського напрямку Ausdruckstanz був балетмейстер К. Йоосс, який послідовно відстоював ідею синтезу класичного балету, танцювального руху й театральної драми. Саме його вважають одним із фундаторів танцтеатру (Tanztheater).

У заснованому ним у 1927 році Folkwang Tanztheater в Ессені розпочала своє навчання Піна Бауш. Під впливом творчих принципів К. Йоосса у неї сформувалася стійка орієнтація на поєднання танцю з різними видами мистецтва, що згодом визначило обличчя її авторського танцтеатру.

Рекомендовані джерела

Додаткові

1. Драч, Т. Вплив творчості Піни Бауш на розвиток танцю – модерн Україні. *Молодий вчений*, 12 (124), 2023, С. 72-75.
2. Перова Г., Гладка Л., Становлення танцю модерн: від індивідуальних стилів до шкіл., *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку* (напрям: Мистецтвознавство), 2019, № 32, С. 94 -99.
3. Хоцяновська Л., Курт Йоосс – теоретик, практик, педагог та його вплив на розвиток сучасного хореографічного мистецтва. *Мистецтвознавчі записки*, 2019 № 35, С. 216-221

23. Найбільш яскраві постаті світового балету другої половини ХХ ст.

Піна Бауш.

Моріс Бежар.

Матс Ек.

Джон Ноймаєр.

Охад Нахарін.

Іржи Кілліан.

Підготовка до відповіді передбачає самостійну роботу випускника.

24. Виникнення та становлення українського хореографічного мистецтва.

Танці в театральних і концертних видовищах кінця XIX – першої чверті XX ст.

Відкриття Державної української опери (1925). Організація Об'єднання державних українських театрів. Балети класичної спадщини в репертуарі театрів Києва, Одеси та Харкова як основа формування високої професійної культури артистів.

Балет «Пан Каньовський» на музику М. Вериківського як перший національний героїчний балет (1931). Балет «Лілея» Г. Березової – К. Данькевича (1940) як перша українська хореодрама.

Розвиток української народно-сценічної хореографії у 1930-х роках.

Створення Державного ансамблю народного танцю УРСР (П. Вірський, М. Болотов) і його роль у розвитку народно-сценічної хореографії в Україні.

Практики західного модерного танцю. Р.Прийма, Д. Нижанківська-Снігурович, Ірина Голубовська-Гогульська, О. Гердан-Заклінська.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Білаш П. М. Балетмейстерське мистецтво і становлення української сценічної хореографії у контексті розвитку європейської художньої культури 10-30-х років XX століття: дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.01 / Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2004.
2. Боримська Г. Самоцвіти українського танцю. Київ: Мистецтво, 1974. 136с., іл..
3. Загайкевич М. Драматургія балету. Київ : Наукова думка, 1978. 258 с.
4. Маркевич Л. Трансформація системи художньої мови українських національних балетних вистав в 20–80-х роках XX ст. : автореф. дис... канд. мистецтвознавства. Івано-Франківськ, 2019. 21с.
5. Пастух В. Сценічна хореографічна культура Східної Галичини 20–30-х років XX ст. : дис... канд. мистецтвознавства. Київ, 1999. 190 с.
6. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ, 1998. 728 с.
7. Станішевський Ю. Балетний театр України: 225 років історії. Київ : Муз. Україна, 2003. 440 с.
8. Станішевський Ю. О. Балетний театр Радянської України 1925–1985: шляхи і проблеми розвитку. Київ : Музична Україна, 1986. 240 с.

Додаткові

1. Верховинець В. М. Теорія українського народного. Київ : Музична Україна, 1990. 151 с.

2. Гуменюк А. І. Народне хореографічне мистецтво України. Київ : Видавництво АНУРСР, 1963. 235 с.
3. Козинко Л. Термінологія українського народного танцю в дослідженнях В. Верховинця, В. Авраменка та А. Гуменюка. *Танцювальні студії*. Том 6 № 2, 2023. С. 145 – 154.
4. Український балет в персоналіях / За ред. В. Д. Туркевича. Київ : ЦНБ НАНУ, 1998. 224 с.
5. Шабаліна О. Розвиток українського хореографічного мистецтва на початку ХХ ст.: джерела та тенденції. Вісник Львівської національної академії мистецтв. 2016. №28. С. 263 -273.

25. Творчість Павла Вірського – реформатора народно-сценічного танцю.

Народний артист СРСР (1960), лауреат Державної премії України ім. Т. Шевченка, балетмейстер.

Павло Вірський закінчив Одеське музично-драматичне училище (1926) та Московський театральний технікум (1928, педагог — Асаф Мессерер).

З 1923 року працював артистом балету в Одеському театрі, де паралельно розпочав балетмейстерську діяльність. У 1931–1937 роках був запрошений балетмейстером до театру ім. М. Лисенка, Одеського та Дніпропетровського театрів, а згодом — до театру ім. Т. Шевченка.

За період творчої діяльності здійснив постановки балетів:

«Червоний мак» (1928, у співавторстві з М. Болотовим),

«Есмеральда» (1929, 1933),

«Карманьола» (1932, у співавторстві з М. Болотовим),

«Раймонда» (1934) та ін.

У 1939–1943 роках працював балетмейстером Ансамблю пісні і танцю Київського військового округу, а в 1943–1955 роках — балетмейстером Ансамблю пісні та танцю Радянської Армії ім. О. Александрова.

У 1937 році Павло Вірський став одним з організаторів Ансамблю танцю України, де працював балетмейстером до 1940 року. У 1955–1975 роках він був художнім керівником Державного заслуженого ансамблю народного танцю України, який після смерті митця отримав його ім'я.

Значення діяльності Павла Вірського

Досвід роботи на балетній сцені відіграв важливу роль у формуванні творчої особистості Павла Вірського як балетмейстера та реформатора народно-сценічного танцю.

Діяльність П. Вірського на чолі Державного заслуженого ансамблю народного танцю України характеризується такими провідними ознаками:

- оригінальність творчого мислення — створення власної системи народно-сценічної хореографії, синтез академічної школи та фольклорної основи;
- національний колорит танцювальних композицій — глибоке осмислення українського фольклору, узагальнення образів, яскраво виражена стилістика;
- роль музичної драматургії — побудова танцювальних творів на принципах симфонізму, розвитку образу та емоційної логіки;
- цілісність і лаконізм режисури — чітка композиційна структура, сценічна виразність, підпорядкування всіх засобів єдиному художньому задуму.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Боримська Г. Самоцвіти українського танцю. Київ: Мистецтво, 1974. 136 с., іл..

Додаткові

1. Український балет в персоналіях / За ред. В. Д. Туркевича. Київ : ЦНБ НАНУ, 1998. 224 с.

26. Українська національна балетна класика: «Пан Каньовський», «Лілея», «Лісова пісня».

«Пан Каньовський» — балет на три дії композитора Михайла Вериківського, який вважається першим українським національним балетом. Твір присвячений героїчній боротьбі українського народу проти панщини у другій половині XVIII століття.

Прем'єра відбулася у 1931 році в Харківському оперному театрі.

Постановний склад:

Постановка: Василь Верховинець, Василь Литвиненко

Лібрето: Юрій Ткаченко, Михайло Вериківський

Художник: Іван Курочка-Армашевський

Диригент: Михайло Вериківський

В основу лібрето покладено українську народну історичну пісню «У містечку Богуславку...» про трагічну долю красуні Бондарівни, яка відкинула залицяння магната Потоцького і не скорилася йому. Її загибель спричиняє спалах народного гніву.

Хореографічна мова балету, відповідно до задуму авторів і постановників, ґрунтувалася на синтезі українського фольклору, польського характерного танцю та академічного класичного танцю. За порадою Василя Верховинця до вистави було введено численні обрядові танці, пов'язані з весільною тематикою та хліборобськими традиціями.

Балет вирізнявся багатством сцен народного життя, яскравими масовими епізодами та органічним поєднанням класичної техніки з

національним колоритом. Навіть у чисто класичних номерах простежувалися українські стилістичні риси.

Балет «Лілея», музика К. Данькевича

«Лілея» — героїко-романтичний балет композитора Костянтина Данькевича, перший балетний спектакль, створений за творами Тараса Шевченка. Балет мав визначне значення для розвитку українського балетного театру, оскільки в ньому дістали подальший розвиток принципи хореодрами, а драматична виразність органічно поєдналася з власне хореографічними засобами.

Прем'єра відбулася у 1940 році на сцені Київського театру опери і балету. Першу постановку здійснила Галина Березова, лібрето створив Всеволод Чаговець.

Балет неодноразово відновлювався й переосмислювався. Після первісної редакції 1940 року «Лілею» було відтворено у 1945 році. Згодом з'явилися нові сценічні версії:

- у постановці В. Вронського (1956),
- у постановці А. Шекери (1976).

Балет ішов також в інших редакціях: Д. Аллідорта в Одесі (1964, після постановки В. Вронського у 1945), А. Гірмана в Донецьку (1945), В. Бойченка в Харкові (1958), з поновленням Н. Корягіна (1960).

Остання на сьогодні версія була поставлена у 2004 році балетмейстером Валерієм Ковтуном, прем'єра якої відбулася на сцені Національної опери України.

«Лісова пісня» — балет на три дії на музику українського композитора Михайла Скорульського, створений у 1936 році.

Лібрето написала Наталія Скорульська за мотивами однойменної драми-феєрії Лесі Українки. Наталія Скорульська, донька композитора, на час створення лібрето була балериною Київського театру опери і балету, а згодом стала відомою балетмейстеркою. Автори прагнули максимально точно передати зміст першоджерела, відтворити в музиці й хореографії його емоційний колорит, зберегти провідні образи, основні сюжетні ситуації та логіку драматичного розвитку, в якому реальне тісно переплітається з фантастичним. Водночас літературний твір потребував адаптації до законів балетного жанру: частину епізодів було скорочено, інші — розширено, введено нові сцени, зокрема сцену весілля Лукаша з Килиною.

Музика балету відзначається емоційною насиченістю та багатством оркестрових барв. Їй властиві прониклива мелодійність, ліризм і романтична окриленість. Значне місце посідають народнопісенні інтонації, особливо з музичного фольклору Волині. Центральною є тема глибоких переживань Мавки та Лукаша, їхніх почуттів і внутрішніх конфліктів. Цій лінії підпорядковані казково-фантастичні епізоди, музичні картини природи та дивертисментні сцени.

Постановки

Після завершення балету у 1936 році твір було прийнято до постановки Київським театром опери і балету, однак роботу перервала Друга світова війна. Прем'єра відбулася у лютому 1946 року під час відзначення 75-річчя від дня народження Лесі Українки.

Першу постановку здійснили:

- балетмейстер Сергій Сергєєв,
- диригент Борис Чистяков,
- художник Олександр Хвостенко-Хвостов.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Білаш П. М. Балетмейстерське мистецтво і становлення української сценічної хореографії у контексті розвитку європейської художньої культури 10-30-х років XX століття: дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.01 / Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2004.
2. Загайкевич М. Драматургія балету. Київ : Наукова думка, 1978. 258 с.
3. Маркевич Л. Трансформація системи художньої мови українських національних балетних вистав в 20–80-х роках XX ст. : автореф. дис... канд. мистецтвознавства. Івано-Франківськ, 2019. 21с.
4. Станішевський Ю. Балетний театр України: 225 років історії. Київ : Муз. Україна, 2003. 440 с.
5. Станішевський Ю. О. Балетний театр Радянської України 1925–1985: шляхи і проблеми розвитку. Київ : Музична Україна, 1986. 240 с.

Додаткові

1. Рехвіашвілі А. Ю., Білаш О. С. Мистецтво балетмейстера : навч. посіб. Київ : КНУКіМ, 2017. 152 с.
2. Семенова Н. М. Національна балетна вистава в українській хореографічній культурі XX – початку XXI століть : автореф. дис... канд. мистецтвознавства. Харків, 2019. 19 с.
3. Український балет в персоналіях / За ред. В. Д. Туркевича. Київ : ЦНБ НАНУ, 1998. 224 с.

27. Національний заслужений академічний ансамбль танцю України імені Павла Вірського.

Колектив був створений у 1937 році. На чолі стали хореографи Павло Вірський та Микола Болотов. У 1940 році творчий осередок було реорганізовано в Державний ансамбль пісні і танцю, а в 1951 році — знову структурно оновлено. Відроджений колектив очолив його засновник П. Вірський, який керував ансамблем упродовж 1955–1975 років.

У подальші десятиліття художніми керівниками Державного ансамблю танцю УРСР були: Олексій Гомон (1975–1976), Кім Василенко (1976–1977), Олександр Сегаль (1977–1980) та Мирослав Вантух (з 1980 року й до сьогодні).

Упродовж цього періоду артисти, балетмейстери та педагоги колективу здійснювали системну й послідовну роботу, спрямовану на постійне підвищення професійного рівня, утвердження високих сценічних стандартів на вітчизняній танцювальній сцені, активне оновлення репертуару та створення нових хореографічних творів. Вагомим напрямом діяльності ансамблю стала також популяризація української хореографічної культури в Україні та за її межами.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Боримська Г. Самоцвіти українського танцю. Київ: Мистецтво, 1974. 136с., іл..

Додаткові

1. Український балет в персоналіях / За ред. В. Д. Туркевича. Київ : ЦНБ НАНУ, 1998. 224 с.

28. Творча діяльність Миколи Трегубова.

Заслужений діяч мистецтв України (1964)

Микола Трегубов закінчив Ленінградське хореографічне училище у 1935 році. У 1935–1936 роках працював у театрі ім. Кірова, у 1937–1940 роках — у театрі ім. Т. Шевченка. У період виконавської діяльності виконував партії Андрія («Катерина»), Степана («Лілея»), Андре («Фадетта»), Базіля та інші.

У 1948–1958 роках обіймав посаду головного балетмейстера театру ім. І. Франка. У 1958–1970 роках був головним балетмейстером балетної трупи Одеського театру, де реалізував більшість своїх творчих задумів і здійснив найбільшу кількість постановок.

Трегубов поставив низку значних балетних вистав, серед яких:

«Лауренсія» (1950), «Мідний вершник», «Хустка Довбуша» (муз. А. Кос-Анатольського, 1951), «Юність» (муз. Чулакі, 1952), «Шурале» та «Маруся Богуславка» (муз. Свєчнікова, 1953), «Сім красунь», «Есмеральда», «Жізель» (1954), «Лебедине озеро», «Баядерка», «Пер Гюнт», «На березі моря», «Сойчине крило», «Сорочинський ярмарок» (1956), «Алладин і чарівна лампа» (1957), «Бахчисарайський фонтан», «Пан Твардовський» (1958), «Торжество любові» (1959), «Лісова пісня», «Спартак» (1962), «Берег надії» (1963), «Отелло» (1964), «Дюймовочка» (1965), «Пісні синіх морів» (1967) та інші.

З 1971 року Микола Трегубов розпочав педагогічну діяльність на кафедрі хореографії Інституту культури імені О. Корнійчука, де викладав дисципліну «Мистецтво балетмейстера». В інституті культури він працював понад двадцять років, зробивши вагомий внесок у підготовку майбутніх фахівців хореографічного мистецтва.

Рекомендовані джерела:

1. Чурпіта Т. М. Микола Трегубов. Життя і творчість : монографія. Київ : НАКККиМ, 2018. 141 с.

29. Пошуки нових танцювальних форм і сучасної пластичної мови у балетах Анатолія Шекери.

Народний артист України, лауреат премії ім. С. Дягілева (1995), багаторічний головний балетмейстер Національної опери України ім. Т. Шевченка

Анатолій Шекера закінчив Пермське хореографічне училище (1956) та балетмейстерське відділення Московського театрального інституту у творчій майстерні Р. Захарова (1964).

У 1956–1959 роках працював артистом балету Пермського академічного театру опери і балету. Як провідний танцівник запам'ятовся виконанням партій Зігфріда, Дезіре, Солора, Ромео, Тібальта, Печоріна та ін.

У 1964–1966 роках був балетмейстером Львівського театру опери і балету, де поставив балети «Стежкою грому» (1963), «Лілея» (1964), «Спартак» (1965; поновлення — 1977), «Попелюшка» (1965) та інші.

У 1974 році Анатолію Шекері було присвоєно почесне звання «Заслужений діяч мистецтв України». У 1966–1975 та 1977–1994 роках він працював балетмейстером Національної опери України, а у 1975–1977 та 1993–2000 роках — головним балетмейстером театру.

На сцені Національної опери України А. Шекера здійснив численні знакові постановки, зокрема:

«Легенда про любов» (1967, 1994), «Дафніс і Хлоя», «Болеро» (1968), «Каменярі», «Кам'яний господар» (1969), «Ромео і Джульєтта» (1971), «Лускунчик» (1972), «Раймонда» (1974), «В ім'я життя» (1975, у співавторстві з Г. Майоровим), «Лілея» (1976), «Спартак» (1977), «Лебедине озеро» (1980, 1995), «Ольга» (1982), «Прометей» (1986), «Фантастична симфонія» (1996), «Коппелія» (1999).

Анатолій Шекера здійснював також постановки балетів у театрах Югославії, Хорватії та Туреччини.

Творчі пошуки А. Шекери були спрямовані на симфонізацію танцю та синтез хореографії з музичною драматургією, що яскраво виявилось в балетах «Досвітні вогні», «Лілея», «Кам'яний господар».

Рекомендовані джерела:

1. Шаповал О. В. Творча діяльність балетмейстера О. Ф. Шекери у контексті історії української хореографічної культури 60–90 років ХХ століття : дис... канд. мистецтвознавства / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. Київ, 2006. 196 с.

30. Творчий феномен Аніко Рехвіашвілі.

Народна артистка України (1963–2019), балетмейстерка, хореографка, педагогиня

Закінчила хореографічну студію Державного заслуженого академічного ансамблю танцю України імені П. П. Вірського (1982) та кафедру хореографії Київського інституту культури (1990).

У 1995 році заснувала балетний театр «Аніко-балет», де працювала як організаторка, художня керівниця та балетмейстерка. З 1996 року — завідувачка кафедри сучасної та класичної хореографії Київського національного університету культури і мистецтв, професорка.

Поставила численні хореографічні композиції, серед яких: «Болеро» (муз. М. Равеля), «Чотири поцілунки» (муз. Я. Сібеліуса), «Пристрасть» (муз. П. Габріеля), «Пори року» (муз. А. Вівальді), «Італійський альбом» (муз. Д. Ревербері), «Нескінчена сповідь» та ін.

Є авторкою хореографічних постановок для драматичних театрів Києва, кіно- і телевізійних проєктів, естрадних та сценічних шоу.

На сцені Національної опери України здійснила постановки балетів: «Віденський вальс» (муз. родини Штраусів), «Даніела» (М. Чембержі), «Дама з камеліями» (на музику Л. ван Бетховена, Й. Брамса, Й. Пахельбеля), «Дафніс і Хлоя» (М. Равеля), «Снігова королева» (на музику різних композиторів), «Ночі в садах Іспанії» та «El sombrero de tres picos» (М. де Фальї), «Юлій Цезар» (О. Респігі), «Половецькі танці» (О. Бородіна), а також балетні сцени в операх «Мойсей» М. Скорика, «Ярослав Мудрий» Г. Майбороди, «Норма» В. Белліні, «Наталка Полтавка» М. Лисенка, низку хореографічних номерів і танців для солістів.

Нагороди та визнання:

- лауреатка Міжнародного конкурсу імені Сержа Лифаря (1996, III премія в номінації «Хореографія»);
- лауреатка 25-ї ювілейної премії «Київська пектораль» у номінації «Краще пластичне вирішення вистави» (балет «Снігова королева»).

Проводила активну педагогічну діяльність, професорка.

Рекомендовані джерела:

Основні

1. Погребняк М. Нові напрями театрального танцю XX – поч. XXI ст.ст.: історико-культурні передумови, кроскультурні зв'язки, стильова типологія : монографія. Полтава : ПП «Астроя», 2020. 327 с.

Додаткові

2. Бернадська Д. П. Феномен синтезу мистецтв у сучасній українській сценічній хореографії: дис... канд. мистецтвознавства. Київ : КНУКіМ, 2005. 177 с.
3. Білаш О. «Балетмейстерська діяльність на сцені Національної опери України у XXI столітті.» Вісник НАКККіМ №1, 2021, с. 96 - 102.

31. Особливості розвитку українського хореографічного мистецтва наприкінці ХХ — на початку ХХІ століття.

Стан українського балетного театру в умовах культурних трансформацій. Сучасна хореографія на межі століть як простір міждисциплінарних і стильових експериментів.

Збереження національної традиції та її переосмислення в контексті сучасних художніх практик.

Підготовка до відповіді передбачає самостійну роботу випускника.

32. Творчість сучасних українських балетмейстерів та артистів балету.

Підготовка до відповіді передбачає самостійну роботу випускника.

Рекомендовані джерела

Основні

1. Білаш П. М. Балетмейстерське мистецтво і становлення української сценічної хореографії у контексті розвитку європейської художньої культури 10-30-х років ХХ століття: дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.01 / Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2004.
2. Боримська Г. Самоцвіти українського танцю. Київ: Мистецтво, 1974. 136с., іл..
3. Данилюк У. І. Студії танцю у культурно-мистецькій житті Києва 1910–1920-х рр. : дис. доктора філософії / Київський національний університет культури і мистецтв. Київ, 2022. 199 с.
4. Загайкевич М. Драматургія балету. Київ : Наукова думка, 1978. 258 с.
5. Лягущенко А. Г. Український театр. Видатні діячі та менеджмент. - Київ : Мистецтво, 2021. - 495 с. :
6. Маркевич Л. Трансформація системи художньої мови українських національних балетних вистав в 20–80-х роках ХХ ст. : автореф. дис... канд. мистецтвознавства. Івано-Франківськ, 2019. 21с.
7. Медвідь Т.А. Історія хореографічного мистецтва від витоків до епохи Просвітництва : навч. посіб. для студентів напрямку підготовки (спеціальності) «Хореографія» вищих навчальних закладів. Херсон : МПП «Издательство «ІТ», 2015. 240 с.
8. Москалик Д. Лібрето балетних вистав: від романтизму до постмодерну. *Соціально-гуманітарний вісник*: зб. наук. пр. – Вип. 38. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2021. С. 29 – 31.
9. Пастух В. Сценічна хореографічна культура Східної Галичини 20–30-х років ХХ ст. : дис... канд. мистецтвознавства. Київ, 1999. 190 с.

10. Погребняк М. Нові напрями театрального танцю ХХ – поч. ХХІ ст.ст.: історико-культурні передумови, кроскультурні зв'язки, стильова типологія : монографія. Полтава : ПП «Астроя», 2020. 327 с.
11. Панчук Н. Балетна вистава епохи романтизму в сучасній історіографії. *Соціально-гуманітарний вісник*: зб. наук. пр. – Вип. 38. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2021. С. 22 – 26.
12. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ, 1998. 728 с.
13. Станішевський Ю. Балетний театр України: 225 років історії. Київ : Муз. Україна, 2003. 440 с.
14. Станішевський Ю. О. Балетний театр Радянської України 1925–1985: шляхи і проблеми розвитку. Київ : Музична Україна, 1986. 240 с.
15. Чепалов О.І. Хореографічний театр Західної Європи ХХ ст. : монографія. Харків : ХДАК, 2007. 344 с.

Додаткові

1. Аббіазова Б., Ознаки постмодерну в хореографічному мистецтві: друга половина ХХ – початок ХХІ., *Культура і сучасність*, № 1, 2016, С. 122 – 127.
2. Бернадська Д. П. Феномен синтезу мистецтв у сучасній українській сценічній хореографії: дис... канд. мистецтвознавства. Київ : КНУКіМ, 2005. 177 с.
3. Білаш О. «Балетмейстерська діяльність на сцені Національної опери України у ХХІ столітті.» *Вісник НАКККіМ* №1, 2021, с. 96 - 102.
4. Білаш О. Балет «Марна пересторога» в історії українського балетного театру. Альманах «Культура і сучасність» №2, 2019, с. 75 – 79.
5. Білаш О. Балет «Маруся Богуславка» А. Свечнікова: між новаторським пошуком та «декадним» видовищем». *Вісник НАКККіМ* №2, 2020, с. 130 – 135.
6. Білаш О. Постать Олега Сталінського як предмет мистецтвознавчого дослідження у джерелах періодики», *Збірник наукових праць «Мистецтвознавчі записки»*, №37, 2020, с. 58 - 67.
7. Білаш О., Хоцяновська Л. «Київський театр класичного балету: історичний та мистецький аспекти діяльності (1981 - 1998)». *Вісник НАКККіМ* №4, 2021, с. 97 – 102.
8. Верховинець В. М. Теорія українського народного. Київ : Музична Україна, 1990. 151 с.
9. Гуменюк А. І. Народне хореографічне мистецтво України. Київ : Видавництво АНУРСР, 1963. 235 с.
10. Драч, Т. (2023). Вплив творчості Піни Бауш на розвиток танцю – модерн Україні. *Молодий вчений*, 12 (124), 2023, С. 72-75.
11. Козинко Л. Термінологія українського народного танцю в дослідженнях В. Верховинця, В. Авраменка та А. Гуменюка. *Танцювальні студії*. Том 6 № 2, 2023. С. 145 – 154.

12. Кокуленко Б. Степова Терпсихора. Кіровоград : Степ, 1999. 212 с.
13. Ліфар Серж (1905 – 1986). Спогади Ікара. Київ : Пульсарі, 2007. 185 с.
14. Медвідь Т.А. Феномен Сержа Лифаря в світовому хореографічному мистецтві. Науково-дослідна робота молодих учених: стан, проблеми, перспективи: матеріали Всеукр.наук.-практ.інтернет-конф.: 2–6 грудня 2013 р., Херсон. Херсон : ХДУ, 2013. С.117–124.
15. Перова Г., Гладка Л., Становлення танцю модерн: від індивідуальних стилів до шкіл., Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку (напрям: Мистецтвознавство), 2019, № 32, С. 94 -99.
16. Петрик О. Балетна труппа Львівського театру опери та балету другої половини ХХ – початку ХХІ століть: художньо-творчий аспект : дис... канд. мистецтвознавства. Львів, 2021. 227 с.
17. Рехвіашвілі А. Ю., Білаш О. С. Мистецтво балетмейстера : навч. посіб. Київ : КНУКіМ, 2017. 152 с.
18. Семенова Н. М. Національна балетна вистава в українській хореографічній культурі ХХ – початку ХХІ століть : автореф. дис... канд. мистецтвознавства. Харків, 2019. 19 с.
19. Сирбу Г., Музично-хореографічні експерименти в спільних проєктах Джона Кейджа та Мерса Каннінгема як досвід переосмислення традиції. Вісник державної академії керівних кадрів культури і мистецтва, № 4, 2023, С. 128 – 134.
20. Слівінська А. Ф., Цветкова Л. Ю. Візуалізація «духовної реальності» у сценічній композиції «Жовтий звук» В. Кандинського. Культура і сучасність. 2019. № 1. С. 146–152.
21. Слівінська А. Ф., Цветкова Л. Ю. Куртуазні мотиви в мистецтві високого Середньовіччя. Вісник НАККіМ. 2021. №1. С. 71-75
22. Український балет в персоналіях / За ред. В. Д. Туркевича. Київ : ЦНБ НАНУ, 1998. 224 с.
23. Хоцяновська Л., Курт Йосс – теоретик, практик, педагог та його вплив на розвиток сучасного хореографічного мистецтва. Мистецтвознавчі записки, 2019 № 35, С. 216-221
24. Цветкова Л. Придворні танці в культурі західноєвропейського Високого Середньовіччя. Танцювальні студії. 2020. Т. 3. №1. С. 10-23
25. Цветкова Л. Художньо-стилістичні особливості давньоєгипетських ритуальних танців. Танцювальні студії. 2019. Т.2. №1. С. 72–84.
26. Цветкова Л. Ю. Науково-технічний вимір європейського танцювального мистецтва кінця ХІХ – ХХ ст. (на прикладі Лой Фуллер). Танцювальні студії. 2021. Т. 4. №1. С. 78-86
27. Цветкова Л., Підлипська А. Футуристичний танець у дискурсі маніфестів італійських футуристів. Танцювальні студії. 2021. Т. 4, № 2. С. 176–194

28. Чепалов О., Специфіка аналізу постмодерного танцю. Вісник державної академії керівних кадрів культури і мистецтва. № 1, 2007, С. 42 - 47
29. Черниш Д.О., Кундис Р. Ю., Започаткування українського народного танцю у драматичних виставах кінця XIX – початку XX століття. «Young Scientist», № 11 (75), November, 2019. С. 887 – 889.
30. Чурпіта Т. М. Микола Трегубов. Життя і творчість : монографія. Київ : НАКККиМ, 2018. 141 с.
31. Шабаліна О. Розвиток українського хореографічного мистецтва на початку XX ст.: джерела та тенденції. Вісник Львівської національної академії мистецтв. 2016. №28. С. 263 -273.
32. Шаповал О. В. Творча діяльність балетмейстера О. Ф. Шекери у контексті історії української хореографічної культури 60–90 років XX століття : дис... канд. мистецтвознавства / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. Київ, 2006. 196 с.
33. Homans Jennifer, (2010), Apollo's Angels: A History Of Ballet, Random House Publishing Group, 643 pages. URL: <http://flibusta.site/b/588276/read>

ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ ВИКОНАВСЬКИХ МИСТЕЦТВ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ Й УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В УСТАНОВАХ МИСТЕЦТВ

Питання

1. Персонал як головний ресурс організації – поняття, категорії, значення.
2. Визначте розуміння управління персоналом як науки і як мистецтва.
3. Визначте суть і значення, що таке психологія управління персоналом?
4. Визначте, які ролі виконує менеджер по персоналу? Які з них найважливіші?
5. Визначте і поясніть: спеціальні підрозділи на підприємствах, що зайнялися проблемами управління персоналом виникають вперше.
6. Визначте і поясніть: що є об'єктом управління персоналом: організація; трудові ресурси; виробничий процес; тощо?
7. Визначте, підкресліть і обґрунтуйте: персонал організації/підприємства - це:
8. Дайте визначення організації (колективу) як об'єкту управління.
9. Поясніть відмінність понять «управління персоналом» і «управління людськими ресурсами».
10. Розкрийте суть і сучасне значення: мотивації і стимулюванню в системі менеджменту персоналу.
11. Назвіть і наведіть приклади практичного застосування сучасних теорій мотивації персоналу. В чому особливості мотивації творчих працівників?
12. Визначте і поясніть: виявлення мотивів та причин плинності кадрів проводиться за допомогою:
13. Визначте і поясніть, що передбачає моніторинг персоналу:
14. Визначте і поясніть: під плинністю кадрів в організації розуміють:
15. Позначте і поясніть: управління кадрами - це:
16. Визначте і поясніть: лідерство - це:
17. Визначте і поясніть: на типі відносин "обраний керівник - підлеглий" побудоване:
18. Визначте і поясніть: готовність і вміння людини виконувати роль лідера - це:
19. Визначте і поясніть, які методи застосовують при відборі персоналу:
20. Які, на ваш погляд, якості притаманні сучасному лідеру перш за все:

Анотації відповідей

1. Персонал як головний ресурс організації – поняття, категорії, значення.

Персонал – основний штатний склад працівників організації, які виконують виробничо – господарські й управлінські функції.

За характером виконуваних функцій персонал підприємства поділяється на такі категорії: **керівники, спеціалісти, службовці та робітники.**

За специфікою і складністю виконуваних робіт персонал підприємства групується за професіями, спеціальностями і кваліфікацією.

У складі персоналу організації можуть бути постійні працівники, сезонні, тимчасові. Є такі, що зайняті повний робочий день, інші працюють у режимі неповного робочого дня або тижня. Одна людина може працювати у двох організаціях на засадах сумісництва. При цьому основним місцем роботи вважається та організація, де зберігається трудова книжка працівника.

Багатьом організаціям не лише в Україні, а й в усьому світі, бракує висококваліфікованих, ініціативних, з творчим потенціалом працівників усіх посадових рівнів, але в першу чергу менеджерів зі стратегічним мисленням і вмінням ефективно вирішувати тактичні завдання.

Джерела:

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 468 с.
2. Грузіна І.А., Дериховська В.І. Проблеми розвитку персоналу в системі стратегічного управління підприємством: монографія. Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. 252 с.
3. Дяків О. П., Островерхов В. М. Управління персоналом: навчально-методичний посібник (видання друге, переробл. і доповнено). – Тернопіль : ТНЕУ, 2018. – 288 с.
4. Козирєва О. В., Овсієнко О. В. Організація праці менеджера: навч. посіб. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2019. 203 с.

2. Визначте розуміння управління персоналом як науки і як мистецтва.

Доволі часто виникає дискусія з приводу того, що таке управління персоналом - наука чи мистецтво. Найбільш правильною буде відповідь - це наука мистецького управління людьми. Окрім володіння формальними методиками, знання законодавства, вміння вести облік, документацію, необхідно мати ще такі здібності: комунікаційні, організаторські, аналітичні, розуміння людської психології та організаційної поведінки.

Джерела:

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 468 с.
2. Грузіна І.А., Дериховська В.І. Проблеми розвитку персоналу в системі стратегічного управління підприємством: монографія. Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. 252 с.

3. Дяків О. П., Островерхов В. М. Управління персоналом: навчально-методичний посібник (видання друге, переробл. і доповнено). – Тернопіль : ТНЕУ, 2018. – 288 с.
4. Козирєва О. В., Овсієнко О. В. Організація праці менеджера: навч. посіб. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2019. 203 с.

3. Визначте суть і значення, що таке психологія управління персоналом?

Психологія управління — порівняно молода галузь психологічної науки. Однак вона вже серйозно зарекомендувала себе як початкова дисципліна в системі підготовки управлінських кадрів для народного господарства. Психологія управління формувалася і розвивалася на стику ряду психологічних дисциплін: інженерної психології, психології праці, соціальної психології та педагогічної психології. Об'єктами дослідження психології управління, як і в інших галузях, залишаються системи типу “людина — техніка”, “людина — людина”. Але особливість цієї галузі полягає в тому, що зазначені об'єкти розглядаються з точки зору організації управлінських відносин.

Психологія управління — це галузь психології, яка вивчає психологічні закономірності управлінської діяльності, тобто вплив психології окремої людини та групи на процес управління і, навпаки, вплив управлінських відносин на психологію окремої людини та групи. Психологія управління вивчає психіку людини, дає психологічну характеристику управлінської діяльності та аналізує якості, необхідні для її успішного виконання. Вміння орієнтуватися у психології людей — один з найважливіших показників професійної підготовки керівника на виробництві. Сучасні керівник і спеціаліст повинні володіти певною сумою знань, вмінь і навичок роботи з людьми. Вміння правильно вирішувати соціальні питання, створювати сприятливий морально-психологічний клімат для високопродуктивної праці людей, а також створювати в колективах атмосферу творчого пошуку — усе це стає неможливим без глибоких психологічних знань.

Джерела:

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 468 с.
2. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Управління персоналом. 2-ге видання: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2017. — 502 с.
3. Дяків О. П., Островерхов В. М. Управління персоналом: навчально-методичний посібник (видання друге, переробл. і доповнено). — Тернопіль : ТНЕУ, 2018. — 288 с.

4. Визначте, які ролі виконує менеджер по персоналу? Які з них найважливіші?

У невеликих компаніях менеджер з персоналу часто самотійно або ж за допомогою 1–2 помічників здійснює весь комплекс посадових обов'язків (підбір і найм персоналу, навчання і розвиток персоналу, розрахунок зарплат і визначення системи компенсацій, ведення кадрового діловодства тощо).

Функції менеджера з персоналу зазвичай варіюються залежно від розмірів компанії, політики керівництва відносно персоналу, корпоративної культури компанії і розмірів самого відділу роботи з персоналом. Приводимо опис стандартних функціональних завдань, що стоять перед менеджером з персоналу:

1. Кадрове діловодство.
2. Підбір персоналу.
3. Організація навчання і перепідготовки співробітників компанії.
4. Нарахування заробітних плат і розробка компенсаційних схем.
5. Оптимізація організаційної структури компанії
6. Формування кадрової політики компанії.

Джерела:

1. Балабанова Л. В. Організація праці менеджера. Підручник. – 2-е вид., перероб. та доп. / Л. В. Балабанова, О. В. Сардак. – К.: ВД «Професіонал», 2007. – 416 с.
2. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Організація праці менеджера: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2012. 504 с.
3. Грузіна І.А., Дериховська В.І. Проблеми розвитку персоналу в системі стратегічного управління підприємством: монографія. Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. 252 с.

5. Визначте і поясніть: спеціальні підрозділи на підприємствах, що зайнялися проблемами управління персоналом виникають вперше.

Відділи кадрів Америки і Західної Європи в 70—80-ті роки ХХ століття перетворились у «відділи людських ресурсів» ствердженням гуманного підходу до управління людьми, що значно підвищило їх статус в організації. Одночасно з'явилися нові напрямки їх діяльності, такі як: планування і розвиток кар'єри, внутріорганізаційна комунікація, залучення працівників до управління. Коледжі і школи бізнесу розпочали готувати спеціалістів з управління людськими ресурсами. У другій половині ХХ століття у багатьох країнах набули поширення ідеї «виробничої демократії», так званої демократії на робочих місцях.

Установленні кадрового менеджменту як професійної діяльності протягом ХХ століття виділялись періоди чітко виражених принципів, ідей, доктрин і підходів до управління персоналом. В період між першою і другою світовими війнами, спираючись на досвід країн Заходу, виділяють

два основних підходи в роботі з персоналом: доктрина наукової організації праці; доктрина людських відносин.

Якщо перша доктрина акцентувала увагу на вдосконаленні технології, включаючи «Тейлорівський конвеєр» і зведення до мінімуму можливості вмішуватись людині в технології, зробити їх незалежними від кваліфікації та інших характеристик робочої сили, то друга — акцентувала увагу на значенні морально-психологічних факторів впливу на персонал.

Джерела:

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник.— К.: Центр учбової літератури, 2011. — 468 с.
2. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Організація праці менеджера: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2012. 504 с.
3. Грузіна І.А., Дериховська В.І. Проблеми розвитку персоналу в системі стратегічного управління підприємством: монографія. Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. 252 с.

6. Визначте і поясніть: що є об'єктом управління персоналом: організація; трудові ресурси; виробничий процес; тощо?

Найперше: Трудові ресурси – населення у працездатному віці, які мають фізичні і інтелектуальні здібності, здатне до участі у трудовому процесі. Персонал (від лат. *personalis* – особистий) – це особистий склад організації, який працює за наймом і має певну компетенцію, що поєднує здібності і мотивацію кожного співробітника та визначає його поведінку в рамках організації у трудовому процесі. *Людина в організації виконує роль суб'єкта управління та об'єкта управління.*

Працівники організації виступають об'єктом управління тому, що вони є головним складником будь-якого виробничого процесу. Планування, формування, розподіл, перерозподіл і раціональне використання людських джерел становить основний зміст менеджменту персоналу.

Джерела:

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник.— К.: Центр учбової літератури, 2011. — 468 с.
2. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Організація праці менеджера: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2012. 504 с.
3. Грузіна І.А., Дериховська В.І. Проблеми розвитку персоналу в системі стратегічного управління підприємством: монографія. Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. 252 с.

7. Визначте, підкресліть і обґрунтуйте: персонал організації/підприємства - це:

- а) сукупність кадрів однієї професійної групи;
- б) всі працівники, які виконують виробничі та управлінські операції та зайняті переробкою предметів праці з використанням засобів праці;

в) основний (штатний) склад працівників установи, підприємства, організації тієї чи іншої сфери діяльності;

г) всі постійні працівники, які пройшли попередню професійну підготовку та мають спеціальну освіту, трудові навички та досвід роботи в обраній ними сфері діяльності.

Персонал підприємства-колектив працівників закріплених за підприємством, що має професійну підготовку або (і) досвід практичної роботи.

Залежно від сфери застосування весь персонал поділяється на 2 групи: Персонал основної діяльності.

Неосновний.

Персонал основної діяльності - працівники основних, допоміжних, обслуговуючих, експертних цехів, працівники управлінського апарату.

Неосновний персонал-працівники служб по соціальному обслуговуванню.

Тобто відповідь: Г.

Джерела:

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 468 с.
2. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Організація праці менеджера: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2012. 504 с.
3. Грузіна І.А., Дериховська В.І. Проблеми розвитку персоналу в системі стратегічного управління підприємством: монографія. Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. 252 с.

8. Дайте визначення організації (колективу) як об'єкту управління.

Організація – це соціальне утворення (група людей, колектив) з певними межами, що функціонує на відносно постійних засадах і свідомо координує свою діяльність для досягнення спільної мети. організація як система може бути утворена лише тоді, коли з'явиться можливість сформувати й належним чином об'єднати її частини, вибудувати її структуру, яка забезпечить стійкість, стабільність системи, дасть їй змогу реалізувати певні властивості, необхідні для бажаного функціонування.

Організаційна структура може визначатися також як форма розподілу й кооперації управлінської діяльності, в межах якої здійснюється процес управління за відповідними функціями, спрямованими на вирішення поставлених завдань і досягнення намічених цілей.

Із цих позицій організаційна структура розглядається як система оптимального розподілу функціональних обов'язків, прав та відповідальності, порядку та форм взаємодій між органами управління, що входять до її складу, і людьми, які в них працюють.

Джерела:

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 468 с.
2. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Організація праці менеджера: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2012. 504 с.
3. Гуторова О.О. Менеджмент організації : навч. посібник / О.О. Гуторова. – Х.:Харк. нац. аграр. ун-т. – Х.: ХНАУ, 2017. – 267 с.

9. Поясніть відмінність понять «управління персоналом» і «управління людськими ресурсами».

Чим відрізняється управління людськими ресурсами від управління персоналом?

1. На відміну від управління персоналом управління людськими ресурсами переорієнтоване з потреб персоналу на потреби самої організації в робочій силі, і пріоритети кадрового менеджменту визначаються в першу чергу результатами функціонального аналізу наявних і проєктованих робочих місць, а не існуючим кадровим потенціалом організації.

2. Поява стратегічного виміру в управління людськими ресурсами робить кадрову політику активнішою на відміну від пасивної і реактивної політики, характерної для традиційних моделей управління персоналом

3. Відповідальність за реалізацію активнішої кадрової політики покладається також і на лінійних менеджерів (керівників структурних підрозділів), а це означає, що кадрова робота керівників всіх ланок інтегрується в систему кадрового менеджменту, яка лише і здатна ефективно реалізувати таку політику.

4. Відбувається переорієнтації системи кадрового менеджменту на індивідуальну роботу з персоналом, а, отже, з тих, що домінували в управлінні персоналом колективістських цінностей на індивідуалістичних.

5. Якщо традиційно менеджер по персоналу повинен був прагнути заощадити на витратах, пов'язаних з відтворенням робочої сили (а тому і не був зацікавлений в довготривалих інвестиціях в людський капітал), то технологія управління людськими ресурсами націлена на підвищення ефективності подібного роду інвестицій, що забезпечують постійне професійне зростання працівників підприємства і поліпшення якості умов праці.

6. Якщо в управлінні персоналом вся увага зосереджена виключно на рядових працівниках, то в управлінні людськими ресурсами акцент переноситься на управлінський штат: саме компетентність менеджерів виявляється ключовим елементом кадрового потенціалу сучасної корпорації

7. Нова система кадрового менеджменту передбачає сильну і адаптивну корпоративну культуру, стимулюючу атмосферу взаємної відповідальності найнятого робітника і працедавця, прагнення всіх працівників корпорації зробити її "кращою компанією" за рахунок

підтримки ініціативи на всіх рівнях організації, постійних технічних і організаційних нововведень, відкритого обговорення проблем.

Джерела:

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 468 с.
2. Буняк Н.М. Менеджмент організацій: навч. посіб. / Надія Михайлівна Буняк. – Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі України, 2023. – 192 с.
3. Гуторова О.О. Менеджмент організації : навч. посібник / О.О. Гуторова. – Х.:Харк. нац. аграр. ун-т. – Х.: ХНАУ, 2017. – 267 с.

10. Розкрийте суть і сучасне значення: мотивації і стимулюванню в системі менеджменту персоналу.

Мотивацію, як процес впливу на поведінку працівників, теоретично можна розділити на 6 стадій. Такий розгляд процесу носить досить умовний характер, тому що в реальному житті немає настільки чіткого розмежування стадій і немає відособлених процесів мотивації. Однак для з'ясування того, як розвертається процес мотивації, яка його логіка і складові частини, може бути прийнятна і корисна нижче наведена модель.

Перша стадія - виникнення потреб. Потреба виявляється у вигляді того, що людина починає відчувати, що їй чогось не вистачає. Виявляється вона в конкретний час і починає “вимагати” від людини, щоб вона знайшла можливість і почала робити якісь кроки для її усунення. Потреби можуть бути різноманітними. Їх можна поділити на три групи:

1. Фізіологічні
2. Психологічні
3. Соціальні

Друга стадія - пошук шляхів усунення потреби.

Третя стадія - визначення цілей (напрямки) - людина фіксує, що і якими засобами вона повинна робити, чого домогтися, що одержати для того, щоб усунути потребу. На даній стадії необхідно врахувати такі чотири моменти:

Четверта стадія – здійснення дії. На цій стадії людина витрачає зусилля для того, щоб здійснити дії, що повинні дати їй можливість одержати щось, щоб усунути потребу. Процес роботи робить зворотний вплив на мотивацію, і тому на цій стадії може відбуватися коригування цілей.

П'ята стадія – одержання винагороди за здійснення дії. Виконавши роботу, людина або одержує те, що вона може використовувати для усунення потреби, або те, що вона може обміняти на бажаний для неї об'єкт. На даній стадії з'ясовується те, наскільки виконання дій дало бажаний результат. У залежності від цього відбувається або послаблення, або зберігання, або ж посилення мотивації до дії.

Шоста стадія – усунення потреби. В залежності від ступеня зняття напруги, що викликається потребою, а також від того, викликає усунення потреби послаблення або посилення мотивації діяльності, людина або припиняє діяльність до виникнення нової потреби, або продовжує шукати можливості і здійснювати дії по усуненню потреби.

Стимулювання праці – один із загальних способів соціального управління, впливу на поведінку, діяльність індивідів, соціальних груп, трудових колективів. Стимулювання й соціальний контроль містять у собі зовнішні спонукання й елементи трудової ситуації. До них відносяться умови, що безпосередньо визначають заробітну плату, організацію й зміст праці, тощо. Під стимулюванням працівники розуміють вплив на трудову поведінку працівника через створення особистісних значимих умов (трудова ситуація), що спонукають його діяти певним чином. Тим самим створюються, з одного боку, сприятливі умови для задоволення потреб працівника, з іншого боку, забезпечується трудова поведінка, необхідна для успішного функціонування підприємства, тобто відбувається своєрідний обмін діяльністю.

Джерела:

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 468 с.
2. Буняк Н.М. Менеджмент організацій: навч. посіб. / Надія Михайлівна Буняк. – Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі України, 2023. – 192 с.
3. Гуторова О.О. Менеджмент організації : навч. посібник / О.О. Гуторова. – Х.:Харк. нац. аграр. ун-т. – Х.: ХНАУ, 2017. – 267 с.

11. Назвіть і наведіть приклади практичного застосування сучасних теорій мотивації персоналу. В чому особливості мотивації творчих працівників?

Особливого значення в теперішній час набувають неекономічні способи мотивації. Неекономічні способи стимулювання бувають організаційні та моральні. До організаційних способів відносять мотивацію цілями, залучення до участі в справах підприємства. Найпоширенішим мотивом праці для працівників є праця, потрібна й достатня для функціонування підприємства, бо якщо воно припинить свою діяльність, то працівники залишаться без роботи і не зможуть забезпечувати свої сім'ї. Праця заради отримання заробітної плати, набуття професійного досвіду, задля реалізації власного "я" — є також мотивами праці працівників. Недоліком у мотивації цілями на підприємстві є те, що в працівників не сформоване усвідомлення вищої мети праці — "праця в ім'я процвітання суспільства". Така свідомість наповнює життя і працю людини сенсом, формує причетність до розвитку майбутнього своєї країни.

Мотивація участі в справах підприємства передбачає, що працівникам надається право голосу при вирішенні ряду проблем, вони залучаються в процес консультування з спеціальних питань, в деяких випадках чи частково делегуються права та відповідальність.

Мотивація покращання праці здійснюється в наданні робітникам роботи, яка дає можливість здійснювати контроль над ресурсами та умовами власної праці.

На підприємствах доцільно застосовувати такі критерії мотивуючої організації праці:

будь-які дії повинні бути обміркованими в першу чергу тими, хто вимагає дій від інших;

працівники відповідають за свою роботу, вони особисто причетні до результатів, їх дії для інших конкретно важливі;

людям надається можливість відчувати свою значущість;

люди, які добре працюють, мають право на моральне та матеріальне визнання;

рішення про зміни в роботі співробітників приймаються за їх участю і з опорою на їх знання та досвід;

на підприємстві діє самоконтроль праці.

Джерела:

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 468 с.
2. Буняк Н.М. Менеджмент організацій: навч. посіб. / Надія Михайлівна Буняк. – Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі України, 2023. – 192 с.
3. Гуторова О.О. Менеджмент організації : навч. посібник / О.О. Гуторова. – Х.:Харк. нац. аграр. ун-т. – Х.: ХНАУ, 2017. – 267 с.

12. Визначте і поясніть: виявлення мотивів та причин плинності кадрів проводиться за допомогою:

- а) вивчення анкетних даних;
- б) бесіда з тим, хто звільняється;
- в) проведення бесіди з оточенням того, хто звільняється;
- г) всі вищеназвані процедури.

Виявлення мотивів, чинників і встановлення причин плинності кадрів здійснюється за допомогою спеціальної процедури, що виконується робітниками кадрової служби. У процедуру входять: вивчення анкетних даних, бесіди з працівниками, що звільняються, а також з його товаришами, колегами і безпосереднім керівником, результати яких вносяться до журналу з обліку звільнень. Для управління процесами плинності кадрів величезне значення має збір і аналіз інформації про них.

Дослідженнями, наприклад, встановлено, що прагнення перейти з одного підприємства в інше обернено пропорційно віку. Пік переходів

закінчується в 24-25 років. Частіше змінюють роботу працівники нижчої кваліфікації, що не мають перспектив, родини, що менше заробляють, що далеко живуть від місця роботи. Дані про працівників, що звільнилися, заносять, як правило, в книгу вибуття, у якій робиться запис про причину звільнення, і на спеціальні картки.

У великих підприємствах дані про плинність доцільно аналізувати за професіями, підрозділами, посадами, причинами, віковим групам працівників, що звільнилися. Поглиблений аналіз можна проводити раз у рік, а кількісну оцінку по підрозділах – щомісяця. Це дозволяє уточнити причини і вчасно передбачити заходи щодо стабілізації кадрів. **Правильна відповідь всі вищеназвані процедури.**

Джерела:

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 468 с.
2. Буняк Н.М. Менеджмент організацій: навч. посіб. / Надія Михайлівна Буняк. – Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі України, 2023. – 192 с.
3. Гуторова О.О. Менеджмент організації : навч. посібник / О.О. Гуторова. – Х.:Харк. нац. аграр. ун-т. – Х.: ХНАУ, 2017. – 267 с.

13. Визначте і поясніть, що передбачає моніторинг персоналу:

- а) постійне спеціальне спостереження за станом кадрів, їх динамікою, балансом, стимулюванням, травматизмом і т.д.
- б) вивчення процесу плинності кадрів;
- в) відстеження процесів найму, навчання, підвищення кваліфікації, професійного просування;
- г) аналіз ринку робочої сили.

Постійне спеціальне спостереження за станом кадрів, їх динамікою, балансом, стимулюванням, травматизмом і т.д. Мотиваційний моніторинг — це система постійного спостереження і контролю стану мотивації трудової діяльності з метою його оперативної діагностики й оцінки в динаміці, прийняття кваліфікованих управлінських рішень в інтересах підвищення ефективності виробництва.

З урахуванням того, що на мотиваційні настанови працівників впливають чинники-мотиватори на рівні регіону й держави, стає необхідним проведення мотиваційного моніторингу й на таких високих рівнях. З цією метою треба створити відповідні служби мотивації або принаймні призначити відповідних фахівців.

Джерела:

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 468 с.

2. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Управління персоналом. 2-ге видання: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 502 с.
3. Гуторова О.О. Менеджмент організації : навч. посібник / О.О. Гуторова. – Х.:Харк. нац. аграр. ун-т. – Х.: ХНАУ, 2017. – 267 с.

14. Визначте і поясніть: під плинністю кадрів в організації розуміють:

- а) обмін працівниками між організаціями;
- б) сукупність звільнень працівників з різних причин;
- в) розірвання трудового договору (контракту) з працівниками;
- г) звільнення працівників за власним бажанням з організації.

Плинність кадрів — рух кадрів в організації, який обумовлений незадоволеністю працівників якими-небудь елементами виробничої ситуації або незадоволеністю власника (адміністрації) виробничою поведінкою працівника. Плинність кадрів характеризується коефіцієнтом плинності кадрів, який визначається як співвідношення чисельності чи кількості працівників, звільнених за прогули та інші порушення трудової дисципліни і за власним бажанням до середньоспискової чисельності працівників.

Найбільш поширені причини звільнень працівників умовно поділяються на три основні групи: а) пов'язані з сімейно-побутовими обставинами;

- б) з незадоволеністю працівників умовами праці та побуту;
- в) з порушеннями трудової дисципліни.

Правильна відповідь б) сукупність звільнень працівників з різних причин.

Джерела:

1. Куделя В.І. (2023). Особливості управління персоналом в умовах воєнного стану. Вісник економіки транспорту і промисловості, № 81–82. С. 290–297.
2. Пшик-Ковальська О.О., Ковальський О.І. (2022). Особливості управління персоналом в умовах воєнного стану. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку, Вип. 4. № 2. С. 88-93. DOI: <https://doi.org/10.23939/smeu2022.02.088>.
3. Хлебнікова Т., Темченко О., Білінська О. (2023). Ефективність системи управління персоналом в умовах військових дій. Економіка та суспільство, № 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-66>.

15. Позначте і поясніть: управління кадрами - це:

- а) керівництво персоналом з метою досягнення спільної мети;

б) процес планування, підбору, підготовки, оцінки та безперервної освіти кадрів, спрямований на їх раціональне використання і підвищення ефективності виробництва;

в) процес управління трудовим колективом підприємства;

г) послідовність етапів з набору та раціонального використання працівників.

Основою управління кадрами виступає кадрова політика, котра визначає генеральну лінію та принципові настанови в роботі з персоналом на довгострокову перспективу, - розрахована на тривалу перспективу лінія формування і розвитку кадрового складу організації. Засобом реалізації кадрової політики є кадрова робота.

Кадрова політика - система правил і норм (які повинні бути усвідомлені і певним чином сформульовані), що призводять людський ресурс у відповідність зі стратегією фірми (звідси випливає, що всі заходи щодо роботи з кадрами: відбір, складання штатного розкладу, атестація, навчання, просування — заздалегідь плануються і погоджуються з загальним розумінням цілей і завдань організації).

Правильна відповідь: б) процес планування, підбору, підготовки, оцінки та безперервної освіти кадрів, спрямований на їх раціональне використання і підвищення ефективності виробництва.

Джерела:

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 468 с.

2. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Управління персоналом. 2-ге видання: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 502 с.

3. Гуторова О.О. Менеджмент організації : навч. посібник / О.О. Гуторова. – Х.:Харк. нац. аграр. ун-т. – Х.: ХНАУ, 2017. – 267 с.

16. Визначте і поясніть: лідерство - це:

а) різновид влади, що здійснюється індивідумом;

б) посадовий вплив на інших людей;

в) неформальний вплив;

г) всі зазначені варіанти.

1. Лідерство – це різновид влади, специфікою якої є спрямованість зверху вниз, а також те, що її носієм виступає не більшість, а одна людина або група осіб. Політичне лідерство, пише Жан Блондель, - це «влада, здійснювана одним або кількома індивідами, для того, щоб спонукати членів націй до дій».

2. Лідерство – це управлінський статус, соціальна позиція, пов'язана із прийняттям рішень, це керівна посада. Така інтерпретація лідерства випливає зі структурно-функціонального підходу, що припускає розгляд

суспільства як складної, ієрархічно організованої системи соціальних позицій і ролей. Заняття в цій системі позицій, пов'язаних з виконанням управлінських функцій (ролей), і дає людині статус лідера. Іншими словами, як відзначає Даунтон, лідерство – це «становище в суспільстві, що характеризується здатністю особи, що це становище займає, скеровувати й організовувати колективну поведінку деяких або всіх його членів».

3. Лідерство – це вплив на інших людей. **Усі зазначені варіанти правильні.**

Джерела:

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 468 с.
2. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Управління персоналом. 2-ге видання: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 502 с.
3. Гуторова О.О. Менеджмент організації : навч. посібник / О.О. Гуторова. – Х.:Харк. нац. аграр. ун-т. – Х.: ХНАУ, 2017. – 267 с.

17. Визначте і поясніть: на типі відносин "обраний керівник - підлеглий" побудоване:

- а) неефективне лідерство;
- б) авторитарне управління;
- в) ефективне лідерство;
- г) демократичне управління.

Демократичне управління побудоване на типі відносин "обраний керівник - підлеглий", коли в колективі високий рівень самоврядування і група сама обирає лідера. Характеризується високим ступенем делегування повноважень. Підлеглі беруть активну участь у прийнятті рішень і користуються широкою свободою у виконанні завдань.

Як правило, рішення приймається тільки після виявлення думки підлеглих, лідер охоче ділиться з ними владою, надає можливість проявити ініціативу, розвивати свої здібності. Керівник робить все для того, щоб підлеглі розуміли, що їм доведеться вирішувати більшу частину проблем, не шукаючи його схвалення або допомоги.

Паралельно з цим він створює атмосферу відкритості і довіри, за якої підлеглий завжди може звернутися до лідера за допомогою та порадою, розказати про проблеми, які є або назрівають, порадитися. **Правильна відповідь г) демократичне управління.**

Джерела:

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 468 с.
2. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Управління персоналом. 2-ге видання: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 502 с.

3. Гуторова О.О. Менеджмент організації : навч. посібник / О.О. Гуторова. – Х.:Харк. нац. аграр. ун-т. – Х.: ХНАУ, 2017. – 267 с.

18. Визначте і поясніть: готовність і вміння людини виконувати роль лідера - це:

- а) формальне лідерство;
- б) неформальне лідерство;
- в) керівництво;
- г) ефективне керівництво.

Неформальне лідерство характеризує суб'єктивну здібність, готовність і вміння виконувати роль лідера, а також визнання за ним права на керівництво з боку членів групи (суспільства). Це право ґрунтується на авторитеті, набутому в результаті володіння відповідними особистими якостями. Правильна відповідь б) неформальне лідерство.

Джерела:

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 468 с.
2. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Управління персоналом. 2-ге видання: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 502 с.
3. Скібіцька Л. І. Лідерство та стиль роботи менеджера: Текст лекцій. — К.: Центр учбової літератури, 2008. – 192 с.

19. Визначте і поясніть, які методи застосовують при відборі персоналу:

- а) анкетні, інтерв'ю, функціональної ідентифікації, біографічний;
- б) експертні, проєктивні, конкурсні, тестування, психофізіологічні, медичні, професійних переміщень, безпосереднього визначення особистості;
- в) відображення суб'єктивності, рейтингових оцінок, рольової ідентифікації, самоаналізу, інтерв'ю, тестування.

Правильна відповідь А) Підбір персоналу - це процес вивчення психологічних і професійних якостей працівника з метою встановлення його відповідності до вимог робочого місця і підбору з наявних претендентів того, хто найбільше підходить на це робоче місце, з урахуванням його кваліфікації, спеціальності, особистих якостей, здібностей, характеру та інтересів організації.

Основна мета підбору — відсіяти кандидатів, які не відповідають мінімальним вимогам вакантного місця.

Аналіз **анкетних** даних передбачає, що біографія людини є надійним індикатором її потенціалу. При використанні цього методу проводять аналіз інформації, порівнюють фактичні дані зі своєю моделлю.

Інтерв'ю — це бесіда, вибудована за певним планом через безпосередній контакт інтерв'юера з респондентом. **Біографічний метод** - аналіз особових документів.

Функціональна ідентифікація- відповідність претендента за певними навичками, вміннями, знаннями, станом здоров'я для майбутньої посади.

Джерела:

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник.— К.: Центр учбової літератури, 2011. — 468 с.
2. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Управління персоналом. 2-ге видання: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2017. — 502 с.

20. Які, на ваш погляд, якості притаманні сучасному лідеру перш за все:

- а) повага до підлеглих та шанобливість;
- б) інтелектуальні здібності;
- в) впевненість у собі та активність;
- г) владність та самовпевненість;
- д) вміння пізнавати людей та впливати на них;
- е) інше.

Відповідь аргументуйте.

Правильна відповідь (В,Д,Б,Е) = творчий підхід, управлінські здібності, чесність емоційна стійкість.

Лідер — це член групи, який спонтанно висувається на роль неофіційного керівника в умовах певної, специфічної і, як правило, досить значної ситуації, щоб забезпечити організацію спільної, колективної діяльності людей для найбільш швидкого і успішного досягнення спільної мети.

Джерела:

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник.— К.: Центр учбової літератури, 2011. — 468 с.
2. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Управління персоналом. 2-ге видання: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2017. — 502 с.
3. Скібіцька Л. І. Лідерство та стиль роботи менеджера: Текст лекцій. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 192 с.

Рекомендовані джерела

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник.— К.: Центр учбової літератури, 2011. — 468 с.
2. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник.— К.: Центр учбової літератури, 2011. — 468 с.

3. Буняк Н.М. Менеджмент організацій: навч. посіб. / Надія Михайлівна Буняк. – Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі України, 2023. – 192 с.
4. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Управління персоналом. 2-ге видання: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 502
5. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Управління персоналом. 2-ге видання: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 502 с.
6. Грузіна І.А., Дериховська В.І. Проблеми розвитку персоналу в системі стратегічного управління підприємством: монографія. Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. 252 с.
7. Гуторова О.О. Менеджмент організації : навч. посібник / О.О. Гуторова. – Х.:Харк. нац. аграр. ун-т. – Х.: ХНАУ, 2017. – 267 с.
8. Дяків О. П., Островерхов В. М. Управління персоналом: навчально-методичний посібник (видання друге, переробл. і доповнене). – Тернопіль : ТНЕУ, 2018. – 288 с.
9. Козирєва О. В., Овсієнко О. В. Організація праці менеджера: навч. посіб. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2019. 203 с.
10. Куделя В.І. (2023). Особливості управління персоналом в умовах воєнного стану. Вісник економіки транспорту і промисловості, № 81–82. С. 290–297.
11. Пшик-Ковальська О.О., Ковальський О.І. (2022). Особливості управління персоналом в умовах воєнного стану. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку, Вип. 4. № 2. С. 88-93. DOI: <https://doi.org/10.23939/smeu2022.02.088>.
12. Скібіцька Л. І. Лідерство та стиль роботи менеджера: Текст лекцій. — К.: Центр учбової літератури, 2008. – 192 с.
13. Хлебнікова Т., Темченко О., Білінська О. (2023). Ефективність системи управління персоналом в умовах військових дій. Економіка та суспільство, № 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-66>.

ПЕДАГОГІКА

Тестові питання

1. Педагогіка як наука вивчає:
 - а) *закономірності навчання, виховання і розвитку особистості;*
 - в) *закономірності фізичного розвитку людини;*
 - с) *особливості психічних процесів.*
2. Методологія педагогіки — це:
 - а) *система навчальних методів;*
 - в) *вчення про принципи та методи наукового пізнання;*
 - с) *форма організації занять.*
3. Дидактика — це:
 - а) *теорія виховання;*
 - в) *галузь психології;*
 - с) *теорія навчання.*
4. Процес виховання є:
 - а) *стихійним;*
 - в) *цілеспрямованим;*
 - с) *випадковим.*
5. Педагогіка як наука має:
 - а) *теоретичний і практичний характер;*
 - в) *прикладний характер;*
 - с) *лише теоретичний.*
6. Предметом педагогіки є:
 - а) *система освіти;*
 - в) *закономірності освітнього процесу;*
 - с) *педагогічна діяльність як професія.*
7. Логіка педагогічного дослідження включає:
 - а) *довільний добір фактів;*
 - в) *послідовність етапів дослідження;*
 - с) *лише експеримент.*
8. Об'єктом дидактики є:
 - а) *процес навчання;*
 - в) *виховний процес;*
 - с) *педагогічна майстерність.*

9. Основними компонентами процесу виховання є:

- а) зміст і форма;
- в) *мета, зміст, методи, результат;*
- с) контроль і оцінка.

10. Освітній процес є:

- а) лінійним;
- в) випадковим;
- с) *цілісним.*

11. Основною категорією педагогіки є:

- а) мотивація;
- в) *виховання;*
- с) темперамент.

12. Початковим етапом педагогічного дослідження є:

- а) аналіз результатів;
- в) *формулювання проблеми;*
- с) узагальнення даних.

13. Процес навчання включає:

- а) лише передачу знань;
- в) *діяльність викладача і здобувачів освіти;*
- с) контроль результатів.

14. Рушійними силами виховання є:

- а) зовнішній примус;
- в) дисциплінарні вимоги;
- с) *суперечності розвитку.*

15. Навчання і виховання:

- а) існують окремо;
- в) *взаємопов'язані;*
- с) не залежать одне від одного.

16. Педагогіка належить до наук:

- а) *гуманітарних;*
- в) природничих;
- с) технічних.

17. Метою педагогічного дослідження є:

- а) підтвердження гіпотези;

- в) *розв'язання наукової проблеми;*
- с) перевірка знань.

18. Основною функцією навчання є:

- а) контролююча;
- в) організаційна;
- с) *освітня.*

19. Етапи процесу виховання включають:

- а) лише планування;
- в) *цілепокладання, реалізацію, оцінювання;*
- с) контроль.

20. Дидактика вивчає:

- а) виховання;
- в) *навчання;*
- с) розвиток.

21. Яка категорія педагогіки відображає цілеспрямований процес формування особистості?:

- а) розвиток;
- в) *виховання;*
- с) адаптація.

22. Гіпотеза у дослідженні — це:

- а) доведений факт;
- в) результат експерименту;
- с) *наукове припущення.*

23. Розвивальна функція навчання спрямована на:

- а) засвоєння фактів;
- в) *розвиток мислення;*
- с) перевірку знань.

24. Управління процесом виховання здійснюється через:

- а) наказ;
- в) *педагогічну взаємодію;*
- с) санкції.

25. Принцип навчання — це:

- а) *керівне положення;*
- в) метод;
- с) засіб.

26. Освіта як педагогічна категорія означає:

- а) суму знань;
- в) *процес і результат засвоєння соціального досвіду;*
- с) форму контролю.

27. До теоретичних методів дослідження належить:

- а) анкетування;
- в) *аналіз літератури;*
- с) спостереження.

28. Виховна функція навчання полягає у:

- а) формуванні знань;
- в) повторенні матеріалу;
- с) *формуванні цінностей.*

29. Самовиховання — це:

- а) зовнішній вплив;
- в) *свідома робота над собою;*
- с) форма контролю.

30. Метод навчання — це:

- а) *спосіб діяльності;*
- в) форма заняття;
- с) засіб виховання.

31. Яка функція педагогіки пов'язана з прогнозуванням розвитку освіти?

- а) практична;
- в) *прогностична;*
- с) контролююча.

32. Емпіричні методи спрямовані на:

- а) узагальнення теорії;
- в) моделювання;
- с) *безпосереднє вивчення педагогічних явищ.*

33. Структура діяльності викладача включає:

- а) лише пояснення;
- в) *планування, організацію, контроль;*
- с) оцінювання.

34. Основною умовою самовиховання є:

- а) примус;

- в) *мотивація*;
- с) контроль.

35. Процес виховання включає:

- а) *взаємодію учасників*;
- в) лише вплив педагога;
- с) контроль.

36. Галуззю педагогіки є:

- а) соціологія;
- в) *дидактика*;
- с) логіка.

37. Педагогічний експеримент використовується для:

- а) фіксації фактів;
- в) *перевірки ефективності педагогічних впливів*;
- с) збору статистики.

38. Навчально-пізнавальна діяльність здобувачів освіти передбачає:

- а) пасивне сприймання;
- в) відтворення;
- с) *активну діяльність*.

39. Перевиховання спрямоване на:

- а) розвиток здібностей;
- в) *подолання негативних якостей*;
- с) навчання.

40. Самовиховання є ознакою:

- а) зовнішнього впливу;
- в) *зрілої особистості*;
- с) дисципліни.

41. Яка наука має найбільш тісний зв'язок з педагогікою?

- а) фізіологія;
- в) *психологія*;
- с) математика.

42. Розвиток особистості — це:

- а) лише біологічний процес;
- в) *процес кількісних і якісних змін*;
- с) результат навчання.

43. Закономірності навчання — це:
а) правила поведінки;
в) *об'єктивні зв'язки процесу навчання*;
с) рекомендації.
44. Принципи виховання — це:
а) методи;
в) *керівні положення*;
с) форми роботи.
45. Виховання колективу передбачає:
а) *співпрацю*;
в) ізоляцію;
с) конкуренцію.
46. Система педагогічних наук включає:
а) лише теорію навчання;
в) *загальну та спеціальні педагогіки*;
с) лише історію освіти.
47. Формування особистості передбачає вплив:
а) *середовища і виховання*;
в) лише спадковості;
с) випадкових факторів.
48. Закономірності виховання відображають:
а) суб'єктивні вимоги;
в) *об'єктивні зв'язки процесу*;
с) індивідуальні особливості.
49. Педагогічні закономірності є:
а) випадковими;
в) *об'єктивними*;
с) суб'єктивними.
50. Педагогічна діяльність спрямована насамперед на:
а) передачу інформації;
в) *розвиток особистості*;
с) контроль знань.
51. Спадковість впливає на розвиток:
а) лише характеру;
в) *задатків і можливостей*;

с) рівня освіти.

52. Принципи навчання є:

- а) обов'язковими нормами;
- в) *керівними положеннями*;
- с) формами контролю.

53. Принцип наочності передбачає:

- а) словесне пояснення;
- в) самостійну роботу;
- с) *використання зорових образів*.

54. Розумове виховання спрямоване на:

- а) фізичний розвиток;
- в) *розвиток мислення*;
- с) моральні якості.

55. Мета освіти визначається:

- а) індивідуально;
- в) *суспільством*;
- с) випадково.

56. Освітній процес у педагогіці розглядається як:

- а) *цілісна система взаємодії*;
- в) сукупність занять;
- с) форма оцінювання.

57. Середовище як чинник розвитку включає:

- а) тільки сім'ю;
- в) *сукупність соціальних умов*;
- с) лише школу.

58. Принцип систематичності означає:

- а) хаотичне навчання;
- в) *послідовність і логіку*;
- с) швидкість засвоєння.

59. Моральне виховання формує:

- а) знання;
- в) *ціннісні орієнтації*;
- с) уміння.

60. Педагогічна взаємодія передбачає:

- а) монолог;
- в) контроль;
- с) *діалог*.

61. Педагогіка як наука сформувалася:

- а) у XX ст.;
- в) у *XVII ст.*;
- с) у XXI ст..

62. Діяльність у педагогіці розглядається як:

- а) *чинник розвитку особистості*;
- в) наслідок розвитку;
- с) форма контролю.

63. Методи навчання — це:

- а) засоби контролю;
- в) *способи діяльності викладача і здобувачів освіти*;
- с) форми занять.

64. Правове виховання сприяє:

- а) дисципліні;
- в) *правовій свідомості*;
- с) навчанню.

65. Методи виховання залежать від:

- а) випадкових факторів;
- в) *мети і завдань*;
- с) форми занять.

66. До основних завдань педагогіки належить:

- а) вивчення спадковості;
- в) *обґрунтування цілей виховання*;
- с) дослідження емоцій.

67. Навчання і виховання у розвитку особистості:

- а) не пов'язані;
- в) *взаємодіють*;
- с) суперечать одне одному.

68. До словесних методів належить:

- а) *пояснення*;
- в) демонстрація;
- с) вправа.

69. Естетичне виховання формує:

- а) фізичну витривалість;
- в) *художній смак*;
- с) логічне мислення.

70. Результати виховання оцінюються за:

- а) кількістю заходів;
- в) *рівнем вихованості*;
- с) формами роботи.

71. Педагогічна взаємодія передбачає;

- а) односторонній вплив;
- в) *співпрацю учасників освітнього процесу*;
- с) контроль поведінки.

72. Розвиток і виховання співвідносяться як:

- а) незалежні процеси;
- в) *взаємозумовлені явища*;
- с) протилежності.

73. Засоби навчання — це:

- а) лише підручники;
- в) *матеріальні та інформаційні ресурси*;
- с) методи виховання.

74. Фізичне виховання спрямоване на:

- а) інтелектуальний розвиток;
- в) *зміцнення здоров'я*;
- с) правову культуру.

75. Розвиток особистості є:

- а) *безперервним процесом*;
- в) завершеним процесом;
- с) випадковим.

76. Яка категорія відображає кількісні та якісні зміни особистості?

- а) освіта;
- в) *розвиток*;
- с) навчання.

77. Мета виховання визначається:

- а) індивідуально;

- в) *суспільними потребами*;
- с) випадково.

78. Стимулювання навчальної діяльності спрямоване на:

- а) контроль;
- в) оцінювання;
- с) *мотивацію*.

79. Методи виховання — це:

- а) цілі виховання;
- в) *способи педагогічного впливу*;
- с) засоби контролю.

80. Навчально-пізнавальна діяльність передбачає:

- а) пасивність;
- в) *активність*;
- с) підкорення.

81. Виховання як суспільне явище є:

- а) стихійним;
- в) *цілеспрямованим*;
- с) випадковим.

82. Програма виховання відображає:

- а) *систему цілей і завдань*;
- в) форми контролю;
- с) методи навчання.

83. Проблемне навчання передбачає::

- а) репродуктивну діяльність;
- в) *розв'язання проблемних ситуацій*;
- с) заучування.

84. Прийом виховання є:

- а) самостійним методом;
- в) *елементом методу*;
- с) формою організації.

85. Принцип виховання — це:

- а) *керівна ідея*;
- в) метод;
- с) форма.

86. Педагогіка використовує методи дослідження:

- а) лише теоретичні;
- в) *теоретичні та емпіричні*;
- с) лише експериментальні.

87. Всебічний розвиток особистості включає:

- а) лише інтелектуальний розвиток;
- в) *гармонійний розвиток усіх сторін*;
- с) професійну підготовку.

88. Обдаровані діти потребують:

- а) однакових умов навчання;
- в) зниження вимог;
- с) *індивідуального підходу*.

89. Колектив у педагогіці — це:

- а) випадкова група;
- в) *об'єднання для спільної діяльності*;
- с) адміністративна структура.

90. Колектив впливає на особистість через:

- а) наказ;
- в) *взаємодію*;
- с) примус.

91. До емпіричних методів педагогіки належить:

- а) аналіз;
- в) *спостереження*;
- с) узагальнення.

92. Цілі виховання мають бути:

- а) абстрактними;
- в) *конкретними і реалістичними*;
- с) незмінними.

93. Індивідуалізація навчання означає:

- а) уніфікацію;
- в) *врахування особливостей здобувачів освіти*;
- с) стандартизацію.

94. Виховний вплив колективу проявляється через:

- а) примус;
- в) *громадську думку*;

с) покарання.

95. Педагогіка як наука має практичне значення для:

- а) дослідників;
- в) *освітнього процесу*;
- с) лише науки.

96. Педагогіка взаємодіє з іншими науками з метою:

- а) уніфікації знань;
- в) *комплексного вивчення особистості*;
- с) заміни інших наук.

97. Мета виховання є:

- а) постійною;
- в) *історично обумовленою*;
- с) випадковою.

98. Ефективність навчання визначається:

- а) кількістю занять;
- в) *досягненням цілей навчання*;
- с) обсягом матеріалу.

99. Учніське самоврядування сприяє:

- а) контролю;
- в) *розвитку відповідальності*;
- с) дисциплінарному впливу.

100. Ефективність педагогічного процесу визначається:

- а) кількістю занять;
- в) *досягненням мети*;
- с) обсягом матеріалу.

Рекомендовані джерела

Основні:

1. Вітвицька С. С. Педагогіка вищої школи : практикум : навч. посіб. / С. С. Вітвицька. — Київ : Центр учбової літератури, 2025. — 314 с. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://drive.google.com/drive/folders/1L8vWlghi1PbQSBjDfRf-PjqxpeU_FeNs

2. Зайченко І.В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі : підручник / Київ : Видавництво Ліра-К, 2025 – 512 с.

3. Пащенко М. І. Педагогіка : навч. посіб. / М. І. Пащенко. — Київ : Центр навчальної літератури, 2019. — 228 с. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу:

https://drive.google.com/drive/folders/1L8vWlkhi1PbQSBjDfRf-PjqxpeU_FeNs

4. Назаренко О. М. Педагогіка : навч. посіб. / О. М. Назаренко. — Одеса : Фенікс, 2022. — 146 с. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу:

https://drive.google.com/drive/folders/1L8vWlkhi1PbQSBjDfRf-PjqxpeU_FeNs

5. Княжева І. П. Педагогіка : навч. посіб. / І. П. Княжева. — Одеса : Університет Ушинського, 2023. — 110 с. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу:

https://drive.google.com/drive/folders/1L8vWlkhi1PbQSBjDfRf-PjqxpeU_FeNs

6. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. — К.: Видавничий центр «Академія», 2002. — 528 с.

https://drive.google.com/drive/folders/1L8vWlkhi1PbQSBjDfRf-PjqxpeU_FeNs

Додаткові:

1. Теслюк В.М. Індивідуальний стиль педагогічного спілкування викладача: теоретико-методичний аспект: Монографія. — К.: Видавництво Ліра-К, 2016. — 214 с.

2. Михайлюк А. М. Педагогіка : інтерактивний контент : навч.-метод. посіб. / А. М. Михайлюк. — Харків : Каравела, 2022. — 244 с. . — [Електронний ресурс]. — Режим доступу:

https://drive.google.com/drive/folders/1L8vWlkhi1PbQSBjDfRf-PjqxpeU_FeNs

3. Теслюк В. М. Розвиток педагогічної майстерності викладача : монографія. / В. М. Теслюк. — Київ : Ліра-К, 2021. — 224 с. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу:

https://drive.google.com/drive/folders/1L8vWlkhi1PbQSBjDfRf-PjqxpeU_FeNs

4. Зайченко І. В., Теслюк В. М., Каленський А. А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи : підручник. / І. В. Зайченко, В. М. Теслюк, А. А. Каленський. — Київ : Ліра-К, 2024. — 484 с. . — [Електронний ресурс]. — Режим доступу:

https://drive.google.com/drive/folders/1L8vWlkhi1PbQSBjDfRf-PjqxpeU_FeNs

Авторські публікації у періодичних наукових виданнях, що включені до переліку фахових видань України та до наукометричних баз

1. Galyna Cherusheva, Olena Karpenko, Lesya Verbovska, Mykola Kolomiiets, Nataliia Savastru. THE ROLE OF STAKEHOLDERS IN ENSURING THE QUALITY OF HIGHER EDUCATION IN UKRAINE: COOPERATION AND PARTNERSHIP // Revista Conhecimento & Diversidade (RCD), eISSN 2237-8049. Vol. 16 No. 44 (2024). Pp. 425-449. <https://doi.org/10.18316/rcd.v16i44.12256>
2. Perminova, L., Vasylyuk-Zaitseva, S., Shapka, I., & Savastru, N. (2023). The Role of Artificial Intelligence in Improving the Quality of Education and Research. Futurity Education, 3(4), 46–59. <https://doi.org/10.57125/FED.2023.12.25.03>
3. Semeniuk, R., Holovnia, Y., Huda, O., & Savastru, N. (2024). Innovative Methodologies and Approaches to Teaching with Artificial Intelligence in Ukrainian Higher Education. Futurity Education, 4(1), 24–52. <https://doi.org/10.57125/FED.2024.03.25.02>
4. Прилипко В.М., Ірха А.В., Савастру Н.І. Професійний розвиток науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти України у контексті цифрової трансформації освіти // Журнал «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина») № 14(32) 2023. С. 390-400. УДК 378(477). [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-14\(32\)-390-400](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-14(32)-390-400)
5. Семенишина І.В., Кочарян А.Б., Савастру Н.І. Майбутнє вищої освіти: роль онлайн-курсів та адаптивних підходів // Журнал «Вісник науки та освіти». № 10(16) (2023). С. 807-821. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-10\(16\)-807-821](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-10(16)-807-821)
6. Михайлова Л.М., Кочарян А.Б., Савастру Н.І. Вплив мобільності на якість освіти: переваги та виклики в епоху інноваційних технологій // Журнал «Наукові інновації та передові технології». № 13(27) (2023). С. 758-768. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-13\(27\)-758-768](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-13(27)-758-768)
7. Губарь О. Г., Демидова Ю. О., Савастру Н. І. Роль педагога у впровадженні інклюзивної освіти: компетентності та підходи. // Журнал «Академічні візії», вип. 26 (Грудень).
<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10245466> .
<https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/748>
8. Кочарян А.Б., Рудь А.В., Савастру Н.І. Порівняльний аналіз вищої освіти в країнах ЄС: вивчення різноманітності навчальних програм та методологій // Журнал “Вісник науки та освіти”. № 2(20) (2024). Серія «Педагогіка». С. 849-866. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2\(20\)-849-866](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2(20)-849-866)
10. Рудь А.В., Корчак М.М., Савастру Н.І. Формування професійного іміджу викладача у ЗВО: ключові стратегії та практичні рішення.// «Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)): журнал.

2024. № 11(29) 2024. С. 1483-1496. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11\(29\)-1483-1496](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11(29)-1483-1496)

12. Савастру Н.І., Мізюк В.А., Драгієва Л.В. Онлайн-навчання як інструмент підвищення ефективності викладання педагогічних дисциплін: від відеолекцій до інтерактивних вебінарів // «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). Випуск № 12(46) 2024. С. 762-773. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-12\(46\)-762-773](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-12(46)-762-773)

13. Коломієць В.А., Савастру Н.І., Семенишина І.В. Цифрова трансформація освіти: як VR та AR сприяють розвитку soft-skills. / Журнал «Наукові інновації та передові технології» № 1(41) 2025 (Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка». С. 859-871. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-1\(41\)-859-871](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-1(41)-859-871)

15. Савастру Н. І., Шевченко Г. В., Безугла Я. І. Інноваційні підходи до розвитку творчої особистості в освітньому процесі: поєднання мистецьких методик і технологій // Modern problems of science, education and society. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Kyiv, Ukraine. 2023. Pp. 599-604. <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/10/MODERN-PROBLEMS-OF-SCIENCE-EDUCATION-AND-SOCIETY-9-11.10.23.pdf>

16. Myroshnychenko, V., Savastru, N. & Strelok, N. (2023). Using interactive teaching methods to stimulate student engagement in higher education in Ukraine. Global Innovations and Collaborative Solutions in Contemporary Science. (pp. 19-24). Futurity Research Publishing. Poland, Łódź. 2023.

https://futuritypublishing.com/international_conference_3/

17. Савастру Н.І., Шевченко Г.В., Безугла Я.І. Цінності і міжкультурне виховання: інтеракція між культурною різноманітністю та універсальними цінностями у сучасному освітньому середовищі // Innovative development of science, technology and education. Proceedings of the 1st International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2023. Pp. 293-298.

<https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/10/INNOVATIVE-DEVELOPMENT-OF-SCIENCE-TECHNOLOGY-AND-EDUCATION-19-21.10.23.pdf> .

18. Савастру Н.І., Шевченко Г.В., Безугла Я.І. Роль педагога у формуванні ключових компетенцій учнів: аналіз педагогічної практики та теоретичні моделі // Modern problems of science, education and society. Proceedings of the 9th International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Kyiv, Ukraine. 2023. Pp. 695-699.

<https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/11/MODERN-PROBLEMS-OF-SCIENCE-EDUCATION-AND-SOCIETY-6-8.11.23.pdf>

19. Савастру Н.І., Шевченко Г.В., Безугла Я.І. Розвиток культурної компетенції здобувачів освіти через мистецьку освіту: педагогічні стратегії та інструменти // Global science: prospects and innovations. Proceedings of the 4th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Liverpool, United Kingdom. 2023. Pp. 515-519.

<https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/12/4.-GLOBAL-SCIENCE-PROSPECTS-AND-INNOVATIONS-1-3.12.2023.pdf>

20. Савастру Н.І., Шевченко Г.В., Безугла Я.І. Культурні цінності в контексті сучасної освіти: оцінка змін і викликів // Modern problems of science, education and society. Proceedings of the 10th International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Kyiv, Ukraine. 2023. Pp.864-868.

<https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/12/MODERN-PROBLEMS-OF-SCIENCE-EDUCATION-AND-SOCIETY-4-6.12.2023.pdf>

21. Савастру Н.І., Безугла Я.І., Шевченко Г.В. Глобальні тенденції у вищій освіті: міжнародна мобільність та культурна адаптація // V International Scientific and Theoretical Conference «Science of XXI century: development, main theories and achievements». January 26, 2024; Helsinki, Finland. – Pp. 341-342.

<https://previous.scientia.report/index.php/archive/issue/view/26.01.2024>

22. Савастру Н.І., Муравська Г.О., Безугла Я.І. Синергія педагогіки та психології як ресурс ефективної професійної підготовки майбутніх фахівців. / IX Міжнародна науково-практична конференція “SCIENCE IN THE MODERN WORLD: INNOVATIONS AND CHALLENGES”, 15-17.05.2025, Торонто, Канада. С. 524-527.

<https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2025/05/SCIENCE-IN-THE-MODERN-WORLD-INNOVATIONS-AND-CHALLENGES-15-17.05.2025.pdf>

ТЕХНІКА ВИКОНАННЯ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ТАНЦЮ (КЛАСИЧНОГО ТА НАРОДНО-СЦЕНІЧНОГО)

Методичне обґрунтування танцювальної комбінації біля опори

Методичне обґрунтування комбінації біля опори включає аналіз її цільового призначення, лексичного складу, напрямів розвитку, рівня складності, музичної організації, методичних акцентів, а також визначення її ролі у формуванні технічних і координаційних навичок здобувачів освіти.

Під час демонстрації комбінації біля опори здобувач вищої освіти має подати чітке методичне обґрунтування, яке охоплює не лише назви рухів, а й педагогічну логіку побудови вправи.

1. Загальна характеристика комбінації:

- назва комбінації та її місце в структурі уроку (підготовча, розігрівальна, розвиваюча, ускладнена);
- цільове призначення (розігрів, розвиток виворотності, координації, стійкості, стрибкової підготовки тощо);
- відповідність віковій категорії та рівню підготовки виконавців.

2. Лексичний склад:

- перелік основних рухів (*plié, battement tendu, jeté, rond de jambe, fondu, frappé, développé, grand battement* тощо);
- варіанти виконання (*sur le cou-de-pied, en l'air, relevé, з port de bras, з поворотом, з акцентом*);
- стилістична спрямованість (академічна, неокласична, модернізована, народно-сценічна адаптація тощо).

3. Напрямок розвитку та структурна логіка:

- розвиток руху в просторі (*en dehors / en dedans*, вперед, убік, назад);
- логіка ускладнення (від простого до складного, від повільного до швидкого, від опорних до вільних положень);
- чергування симетрії та асиметрії, повторюваності та варіативності.

4. Рівень складності:

- технічні вимоги (амплітуда, швидкість, координація, баланс, контроль корпусу);
- визначення категорії складності (початковий, середній, підвищений рівень);
- можливі спрощення та ускладнення вправи.

5. Музичне забезпечення:

- музичний розмір ($2/4$, $3/4$, $4/4$, $6/8$ тощо);
- характер музики (*cantabile, marcato, allegro, adagio*);
- співвідношення руху й музичного фразування;
- методика рахунку та вступу.

6. Методичні акценти:

- положення корпусу, стабільність центру, робота стопи;

- точність початку та завершення руху;
- узгодженість рук, голови, корпусу й ніг;
- контроль дихання та координації;
- профілактика типових помилок.

7. Педагогічна доцільність:

- як комбінація готує до роботи на середині залу;
- які навички формує (технічні, координаційні, музикальні, образно-пластичні);
- можливість адаптації для різних навчальних завдань.

Рекомендовані джерела Основні:

1. Ахекян Т.Л. Значення рук в класичному танці. Методичні рекомендації. – К., 2001.
2. Ахекян Т.Л. Методика викладання класичного танцю у підготовчих групах: Навчально-методичний посібник. – К.: ДАКККиМ, 2003. 115 с.
3. Березова Г. О. Класичний танець у дитячих хореографічних колективах. - 2-ге вид. - К.: Музична Україна, 1990. - 256 с.
4. Володько В. Ф. Методика викладання народно-сценічного танцю: Навчально-методичний посібник. Вид. 2-е, переробл. / В.Ф. Володько. – К.: ДАКККиМ, 2007. – 306 с. PDF
5. Герц І.І. Класичний танець. Методика професійного розвитку танцівника: навчальний посібник. - К., 2007. – 154 с.
6. Гончаренко Ю.В. Хореографія: основи класичного танцю: навч.-метод. посіб./Ю.В. Гончаренко, О.А. Єрмакова – 3., 2018.- 239с.
7. Зайцев Є.В., Колесниченко Ю.В. Основи народно-сценічного танцю. Навч. посібник для вищих навч. закладів культури і мистецтв I-IV рівня акредитації/Вид. друге, доопрацьоване і доповнене/— Вінниця: НОВА КНИГА, 2007. – 416с.
8. Зубатов С. Стиль викладання в хореографії. Київ : Ліра-К, 2019. 92с.
9. Камін В. О. Народно-сценічний танець: груповий розподіл вправ біля станка / В. О. Камін. – Київ : ДАКККиМ, 2008. – 151 с. URL: <https://studfile.net/preview/10035443/>
10. Колосок О. Майстри народно-сценічного танцю : біографічний довідник / уклад. О.П.Колосок. – К. : ДАКККиМ, 2008. – 116 с.
11. Морозов А. І. Віртуозні рухи як феномен народного хореографічного мистецтва. Молодий вчений. 2017. № 8 (48). С. 60–63. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/8/15.pdf>
12. Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі : матер. X Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 05–06 червня 2025 р.). Київ : НАКККиМ, 2025. 141 с. PDF

13. Проблеми мистецької освіти та виконавства: збірник науково-методичних статей / за ред. Ю. Ф. Дворника та О. В. Коваль. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2023. Вип. 13. 253 с. PDF

14. Цветкова Л.Ю. Методика викладання класичного танцю. Підручник. - К.: Альтерпрес, 2005.- 324с.: іл.

Допоміжні:

1. Андрійчук М. О. Методика вивчення класичного танцю: метод. рек. для студ. спеціальності «Хореографія». – Л., 2016. – 26 с.

2. Бернадська Д. П. Феномен синтезу мистецтв у сучасній українській сценічній хореографії: Автореф. дис. канд. мистецтвознавства. : 17.00.01 / Д. П. Бернадська; Київ. нац. ун-т культури і мистец. - К., 2005. - 20 с. - укр. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2013_7_11

3. Голдріч О. Хореографія. Основи хореографічного мистецтва. Основи композиції танцю. - Л., 2003. – 160 с.

4. Грек В. А. Інтерпретація народного танцю засобами сучасної хореографії. Актуальні питання культурології. Випуск 17/2017 С. 168-172. PDF

5. Дяченко Н. О. Педагогічні задачі у професійній підготовці майбутніх викладачів : навч. посібник – Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. – 84с.

6. Захарчук Н. Словник хореографічних термінів. Навчально-методичний посібник. – Л., 2013. – 27 с.

7. Котов В., Одерій Л. Теорія і методика класичного танцю. – С., 2021. – 58 с.

8. Культурні домінанти ХХІ століття: мистецька освіта : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф. / упор. С. В. Шалапа. Київ, 30 вересня 2022 р. Київ : НАКККіМ, 2022. 226 с. PDF

9. Морозов А. І. До проблеми вивчення чоловічих віртуозних рухів в українському народно-сценічному танці. Мистецтвознавчі записки. 2014. Вип. 26. С. 309–316. PDF

10. Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі : зб. матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 20–21 травня 2020 р. Київ : НАКККіМ, 2020. 216 с. PDF

11. Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі : матер. VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 01–02 червня 2023 р.). Київ : НАКККіМ, 2023. 219 с. PDF

12. Реброва О.Є. Теоретичне дослідження художньо-ментального досвіду в проекції педагогіки мистецтва: [монографія] / О.Є.Реброва. – Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – 295с. PDF

МИСТЕЦТВО БАЛЕТМЕЙСТЕРА

Хореографічна сюїта — це композиція, що складається з трьох і більше танців, об'єднаних спільною темою та єдиним художнім задумом. Кожен танець є самостійним етапом безперервного розвитку цілісної композиції. Характерною ознакою хореографічної сюїти є контрастність номерів (за темпоритмом, характером і змістом).

Хореографічна картина — це композиція, що складається з трьох і більше епізодів, поєднаних у єдине цілісне дійство, які відповідно до авторського задуму мають формувати образно та драматургічно завершену сценічну картину.

Вимоги до структурних елементів художньо-аналітичних відомостей

1. Титульна сторінка оформляється за формою.

2. **ЗМІСТ** повинен містити найменування та номери початкових сторінок усіх структурних частин, зокрема, висновків, списку використаних джерел, додатків та за потреби списком умовних скорочень.

3. У **ВСТУПІ** розкривається сутність і стан проблеми в національному та міжнародному масштабі, а також її значущість, подається загальна характеристика презентації (хореографічної композиції), а саме:

обґрунтування вибору теми хореографічної композиції (висвітлюється актуальність звернення до теми, своєчасність і соціальну доцільність);

мета хореографічної композиції (реалізація);

завдання (послідовні етапи дослідницької роботи, спрямовані на досягнення поставленої мети. Завдання повинні послідовно і логічно розкривати, конкретизувати етапи дослідження і відображатись у подальших висновках роботи; мати визначення, обґрунтування та виявлення системи конкретних засобів, необхідних для реалізації хореографічної композиції);

апробація хореографічної композиції (зазначаються заходи, на яких було оприлюднено хореографічну композицію чи її складові (конкурси, фестивалі тощо), місце та дата проведення; подається бібліографічний опис надрукованих одноосібно чи у співавторстві праць здобувача бакалаврського освітнього ступеня, де відображено досвід реалізації хореографічної композиції);

структура та обсяг художньо-аналітичних відомостей.

4. Основна частина має містити:

- художньо-аналітичні відомості;
- висновки.

В основній частині викладено сутність етапів підготовки та реалізації хореографічної композиції.

ХУДОЖНЬО-АНАЛІТИЧНІ ВІДОМОСТІ мають певні пункти й можуть поділятися на підпункти та нумеруються арабськими цифрами:

- аналіз джерельної бази – проаналізувати використані джерела, що стали підґрунтям для реалізації хореографічної композиції (фахові видання, художній твір – літературний, музичний, образотворчий, кіно-твір тощо; обряд; історична подія тощо) (за наявності)); охарактеризувати художню практику реалізації аналогічної чи дотичних тем у хореографічному та інших видах мистецтва тощо;
- лібрето;
- ідейно-тематичний аналіз (тема, ідея, надзавдання, наскрізна дія, конфлікт);
- творчий задум (форма, жанр, стиль) та обґрунтування; характеристика стилю, лексики, музичної основи, сценографії та ін.;
- композиційно-архітектонічна побудова (експозиція, зав'язка, етапи розвитку дії, кульмінація, розв'язка, фінал);
- дійові особи та їх характеристика;
- характеристика музичної основи хореографічного твору;
- сценарно-композиційний план подається у формі таблиці (порядок та назви епізодів, їх тривалість, зайняті виконавці, можливі примітки щодо художнього оформлення, технічного забезпечення та ін.);
- сценографія (теоретичне обґрунтування вибору костюмів, реквізиту, декорацій, освітлення; хореографічна основа).

Весь ілюстративний матеріал, за наявності, розміщується у додатках.

У **ВИСНОВКАХ** наводяться найбільш важливі практичні здобутки роботи.

Здобувач освіти повинен висвітлити те нове, що він вносить у розробку проблеми; свої погляди на ідею, тему, зміст хореографічної композиції; визначити потенціальну глядацьку аудиторію; зазначити найскладніші моменти під час постановочної роботи, тощо.

При написанні висновків необхідно використовувати науковий стиль викладу. Висновки зазвичай становлять не менше 1 сторінки.

5. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ (рекомендована кількість – не менше 5) формується в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, єдиною загальною нумерацією в такій послідовності: українські та іноземною мовою літературно-довідкові джерела, інтернет-ресурси. Загальний список використаних джерел оформлюють за визначеним порядком.

Назви журналів, газет, книг, у яких розміщено вказану в списку використаних джерел статтю, зазначають курсивом.

До списку необхідно вносити тільки ті літературно-інформаційні джерела, які безпосередньо були використані при написанні художньо-аналітичних відомостей. Пильну увагу треба звернути на джерела останніх років видання.

Рекомендовані джерела

Основні

1. Бугаєць Н. А., Пінчук О. І., Пінчук С. І. Мистецтво балетмейстера: Навчально-методичний посібник. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2012. 172 с.
2. Голдрич О. Хореографія : посібник з основ хореографічного мистецтва та композиції танцю. Львів : Край, 2003. 160 с.
3. Гутник І. Танцювальна сюїта та специфіка її постановки в народно-сценічному танці. Теорія та методика викладання фахових дисциплін : зб. наук.-методич. пр. кафедри народної хореографії КНУКіМ. Київ : ТОВ «Видавничий будинок “Аванпост-Прим”», 2014. С. 22–33.
4. Енська О. Ю., Максименко А. І., Ткаченко І. О. Композиція танцю та мистецтво балетмейстера: навчальний посібник для педагогічних університетів, закладів вищої освіти культури і мистецтв. Суми : ФОП Цьома С. П., 2020. 157 с.
5. Забута Б. І. Музичне забезпечення хореографічних постановок : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Рівне : Волинські обереги, 2011. 194 с.
6. Загайкевич М. П. Драматургія балету. Київ : Наукова думка, 1978. 121 с.
7. Колногузенко Б. М. Хореографічна композиція : методичний посібник з курсу «Мистецтво балетмейстера». Харків : ХДАК, 2018. 208 с.
8. Колосок О. Пошуки образного рішення хореографічної композиції : методичні вказівки з предмету «Мистецтво балетмейстера». Київ : Видавничий центр НАУ, 1997. 18 с.
9. Кривохижа А. Гармонія танцю : методичний посібник з викладання курсу «Мистецтво балетмейстера» для хореографічних відділень педагогічних університетів. Кіровоград : РВЦ КДПУ ім. Винниченка, 2003. 100 с.
10. Кривохижа А. М. Роздуми про мистецтво танцю. Записки балетмейстера. Кіровоград : Центрально-Українське видавництво, 2012. 172 с.
11. Лань О. Мистецтво балетмейстера: хореографія великої форми: навчально-методичний посібник. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. 80 с.
12. Рехвіашвілі А. Ю., Білаш О. С. Мистецтво балетмейстера : навч. посіб. Київ : КНУКіМ, 2017. 152 с.
13. Шариков Д. «Contemporary dance» у балетмейстерському мистецтві. Київ : КиМУ, 2010. 173 с..
14. Шевченко В. Т. Мистецтво балетмейстера в народно-сценічній хореографії : навч.-методич. посіб. Київ : ДАКККіМ, 2006. 184 с.

Додаткові

1. Бойко О. С. Художній образ в українському народно-сценічному танці: монографія. Київ: Видавництво Ліра-К, 2015.
2. Бондаренко Л. Методика хореографічної роботи в школі. – Київ: Музична Україна, 1974. – 240 с.
3. Василенко К. Ю. Український танець : підручник. Київ : ПІКПК, 1997. 282 с.
4. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. Київ : Оберіг, 1991. Т. 2. 448 с.
5. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. Київ : Оберіг, 1991. Т. 1. 456 с.
6. Голдрич О. С. Методика роботи з хореографічним колективом. Львів : Каменяр, 2002. 64 с.
7. Годовський В. М., Гордеев В. А. Танці для дітей: репертуарний збірник та методичні поради для студентів вищих навчальних закладів та керівників хореографічних колективів. Випуск 2. – Рівне: РДГУ, 2002. – 71 с.
8. Годовський В. М., Гордеев В. А. Танці для дітей: репертуарний збірник та методичні поради для студентів вищих навчальних закладів та керівників хореографічних колективів.
9. Гуменюк А. Українські народні танці. Київ : Видавництво академії наук Української РСР, 1962. 360 с.
10. Гутник І. Основні принципи роботи над стилізацією народного танцю. Теорія та методика викладання фахових дисциплін : зб. наук.-методич. пр. кафедри народної хореографії КНУКіМ. Київ : ТОВ «Видавничий будинок “Аванпост-Прим”», 2014. С. 11–21.
11. Зубатов С. Методика викладання українського народного танцю. Другий рік навчання : підручник. Київ : Ліра-К, 2018. 416 с.
12. Зубатов С. Методика викладання українського народного танцю. Перший рік навчання : підручник. Київ : Ліра-К, 2017. 376 с.
13. Зубатов С. Стил ь викладання в хореографії. Київ : Ліра-К, 2019. 92 с.
14. Колесниченко Ю. Инструменты хореографа. Терминология хореографии. Киев : Кафедра, 2012. 658 с.
15. Колосок О. Пошуки образного рішення хореографічної композиції : методичні вказівки з предмету «Мистецтво балетмейстера». Київ : Видавничий центр НАУ, 1997. 18 с.
16. Лань О. Методи режисури видовищно-театралізованих заходів у хореографії : методична розробка. З досвіду роботи народного художнього колективу «Модерн-балет та школа-студія сучасного танцю «АКВЕРІАС». – Львів: «Камула», 2019. – 52 с.
17. Лань О. Актуальність втілення прийомів сучасного перформансу в практиці режисури одноактного балету .Сучасне

хореографічне мистецтво : підґрунтя, тенденції, перспективи, тенденції розвитку : навчально-методичний посібник : упоряд. О. Плахотнюк // О. Плахотнюк, Л. Андрущук, Т. Благова та інші. Львів: СПОЛОМ, 2016. 240 с.

18. Литвиненко В. А. Зразки народної хореографії : підручник. Київ : Альтпрес, 2007. 468 с.

19. Старікова К. Р. Специфіка та особливості використання хореографії у театральних виставах. Сценічне мистецтво: творчі надбання та інноваційні процеси: матеріали II Всеукраїнської наукової конференції професорсько-викладацького складу, докторантів, аспірантів та магістрантів. – Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2020. – 299 с.

20. Чепалов О. Хореографічний театр Західної Європи XX ст. : монографія. Харків : ХДАК, 2007. 344 с.

21. Шарилов Д. Мистецтвознавча наука хореологія як феномен художньої культури : монографія. Київ : КиМУ, 2013. 204 с.